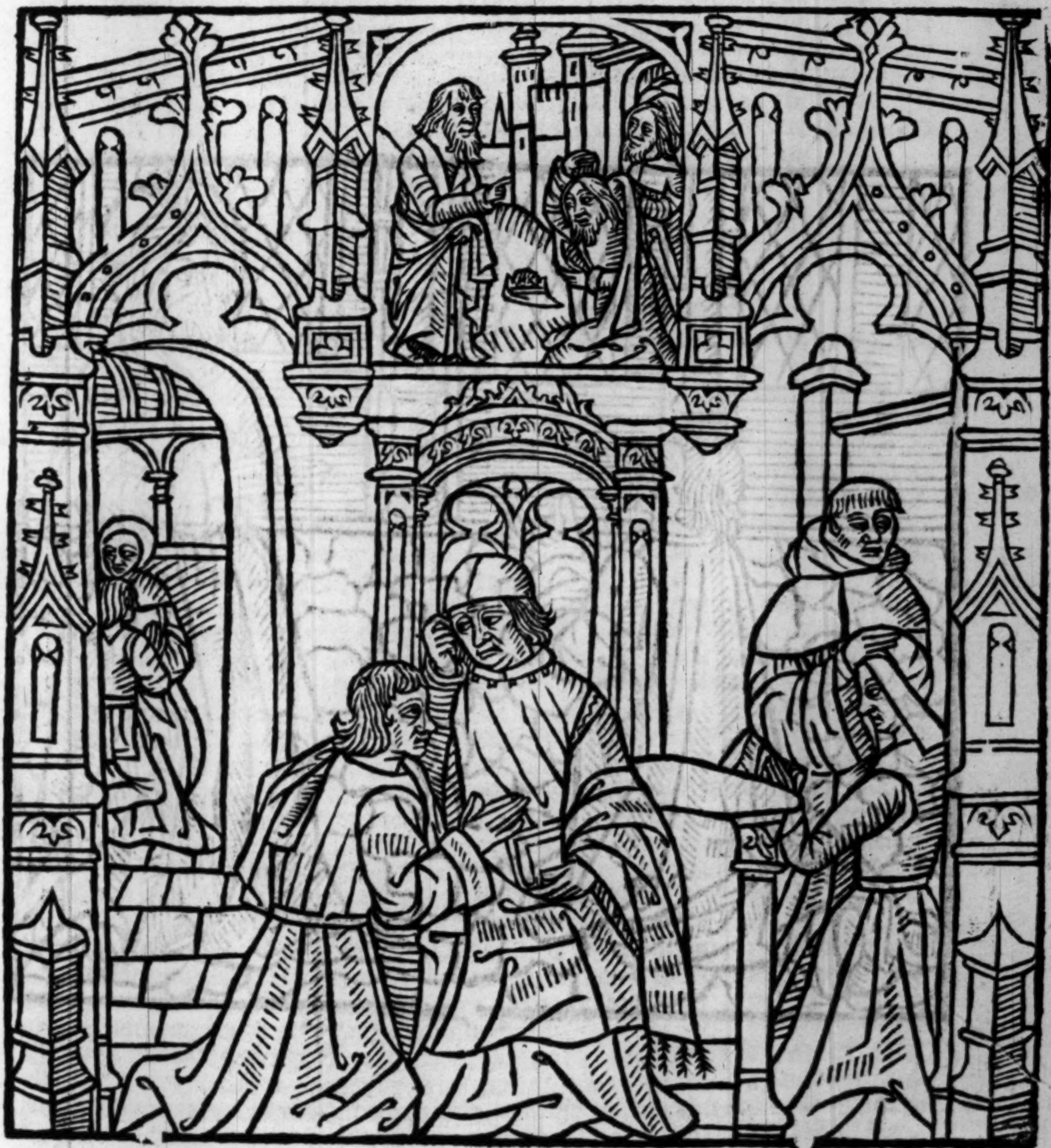
¶ Peniteas cito libellus iste nuncupatur: tractans cõpendiose de penitẽtia et eius circunstantijs/ac vitam peccatis depravatam emendare cupiẽtibus multum vtilis et necessarius.

c

Quidam fructuosus libellus De modo confitendi et penitendi Feliciter incipit.

pniam agas.i.velocit o pro qm misericors scz christus.
Peniteas cito pctõr cum sit miserator. Judex.

Presens libellus est tractans de penitentia siue de modo penitendi. tanq̃ de subiecto. Et diuidit in duas partes principales. In quaꝝ prima autor determinat de penitentia prout respicit penitētē. In scda parte determinat autor de penitētia prout respicit ↄfessorē:scda ibi. Confessor dulcis. Prima adhuc diuiditur n tres partes.nã primo ponit autor quedã documēta gñalia.Scdo specialiter declarat de cõtritione/ꝛ tertio de cõfessione.ꝛ etiã interponit aliqua de satisfactione: scda ibi.Oia peccata.tertia ibi.Uera sit ꝛ integra.Dicit prio sic. O peccator facias cito penitentiam/ꝛ sequitur causa:quia iudex scz christus est misericors.

Circa textũ dubitatur
Primo.quid sit penitentia.
Secundo.vnde dicitur penitentia.
Tertio.quotuplex est penitentia.
Quarto.quid proficit penitentia.
Quinto.quare penitentia debet fieri cito.
Sexto.quomodo appareat ꝙ deus sit misericors.

Ad primũ respõdet.ꝙ penitētia scdm Ambrosiũ sic diffinit.Penitētia est preterita mala deplãgere ꝛ plangēda iterũ non cõmittere.Uel scdm Gregoriũ.Penitētia est pcti cõmissi cũ intima cordis contritione ꝛ lachrymaꝝ effusione emendatio. Et trahit hec diffinitio ex dictis beati Augustini dicētis.Uel scdz Grego.pnia est ante acta pctã deflere ꝛ iterũ flenda non cõmittere.Ex quibus diffinitionibus prio sequit ꝙ pnia est solũ ꝑ pctis. Scdo sequit.ꝙ pnia est solũ pro pctis cõmissis ꝛ nõ cõmittendis.Tercio sequit.ꝙ ad penitentiã sequit dolor de pctis.Quarto sequit ꝙ ad veram penitentiam requiritur intentio amplius non peccandi.

Ad secundum respõdetur.ꝙ hoc nomen penitentia dicitur quasi pene tenentia: quia sine pena ꝛ dolore nunq̃ fit perfecta penitentia.

Ad terciũ dicit.ꝙ pnia multipliciter diuidit.Primo in interiorē tm̃:que est de iure naturali.ꝛ in exteriorē que est ad arbitriũ hois.Secundo diuidit in penitentiã solēnem/publicã ꝛ priuatã.Solēnis pnia est que imponit ab epo vel vicario suo ꝛ que fit cũ solēnitatibus ecclesie.Publica est q̃ fit in facie ecclesie.sed nõ cũ solēnitatibus eccłie:vt peregrinationes scdm aliquē modũ specialē.s.cũ nudis pedib⁹ vel discooperto capite.Priuata est.q̃ secrete fit vel fieri põt:vt legere orones/dare elemosynas/ieiunare/corpus castigare.ꝛc.Tertio distinguitur in liberam ꝛ coactã. Libera est quã quis libere facit.ꝛ illa est ꝓprie sacramentũ.Coacta ad quã q̃s cogitur sicut fit in iudicio seculari pro fore factus.ꝛ illa non est proprie sacramentum Quarto distinguit in actualē ꝛ habitaculē.Actualis est.qua actualiter satisfacit ꝑ pctis ↄmissis/ꝛ ad illã nõ quilibet hõ tenet:sed solus pctor.Habitaculus est quedã detestatio vel displicentia de pctõ cõmisso.s.si sit cõmissum.vel quod pñt cõmitti si non sit cõmissum.ꝛ ad illã quilibet hõ tenet sine sit in pctõ siue non.

Ad quartũ respõdet scdm sanctũ Thomam.ꝙ per penitentiam absoluitur peccator a pctõ.restituitur ecclesie/recõsiliatur christo/bonis spiritualibus ditat/de filio dyaboli dei filius efficit ꝛ paradysus ei aperiat.Itē penitētia angelos letificat amissa bona reuocat/ꝛ ad vitam eternam inuitat.

Ad quintum respõdetur.ꝙ penitentia multis de causis debet fieri cito.Prima est.quia diu expectauimus.Secunda est quia ad magna vocemur.s.ad eternã gloriam.Tertia.ne ab eternis nuptijs excludamur.ptz in euangelio de quinq̃ fatuis virginibus.Quarta ne ab hostibus impediamur.Quinta.ꝓpter penas cõpelētes. Sexta.ne blãde decipiamur:vt aues per aucupem/pisces per piscatorem.Septima.ne morte preueniamur.Octaua.ne consuetudine teneamur.Cõsuetudo enim est altera a natura.

Ad sextũ respondet.ꝙ in multis apparet dei mia.q2 scdm sctm̃ Thomam:deus pctõres patienter expectat benigne recipit/ylcissi dissimulat/gratiam donat/datã

multiplicat/multiplicata conseruat cōseruata in celo nunciat/offensā dimittit/peccati post remissionē non meminit/errantes a se reducit/eūtes ad se conducit/cadētes erigit/stantes tenere nō desinit: et similiter perseuerantes in gloriam reducit.

.i.sequētes spes. etc. .i.obseruāda a te pctōre

Et sunt hec quinqz tenenda tibi

remissio pctōꝝ contritio cordis .i.confessio peccati.

Spes venie/coꝛ contritum/confessio culpe

.i.satisfactio penalis .i.vitatio peccati.

Pena satisfaciens/et fuga nequitie

¶Consequenter in ista parte autoꝛ magis specialiter determinat doctrinam predictam et hoc per doctrinas speciales. Et diuiditur ista pars. nā primo ostēdit q̄ sunt necessaria faciēdi verā penitētiā. Scdo ostēdit q̄ sūt sibi vtilia ibi Sperne voluptates. Prima adhuc diuidit in duas. nā primo ostēdit q̄ debet penitens necessario tenere respectu sui. Scdo respectu proximi: ibi Ut dimittaris. Dicit p̄mo sic. ꝙ hec q̄nqz sunt tibi tenenda in perfecta penitentia. scilicet spes venie/contritio cordis/confessio oris/ac peccatorum confessio/et fuga peccatorum.

Circa textum dubitatur	Primo. quid sit spes.
	Secundo. quotuplex est spes
	Tercio. quid sit contritio.
	Quarto. quid sit confessio
	Quinto quotuplex sit confessio
	Sexto. quid sit satisfactio: et quot sūt partes satisfactionis.

¶Ad primū r̄ndet. ꝙ spes sic describit. Spes est certa expectatio future beatitudinis ex dei gr̄a et meritis ꝓpriis ꝓueniēs. vel sic. Spes est audacia mētis de largitate dei cōcepta habēdi vitā eternā per bona merita. Ex quibus diffinitionibus primo sequitur ꝙ nō est spes de preterito: neqz de p̄nti vt p̄ns est. sed solum de futuro Scdo sequit ꝙ non est ꝓprie spes de malo. sed tm̄ de bono. Tertio sequit ꝙ nō de quolibet bono est proprie spes sed solum de futura beatitudine.

¶Ad scōm r̄ndet. ꝙ duplex est spes. s. spes suffragioꝝ q̄ fit respectu beatoꝝ et spes pnie vel ꝓprie auctoritatis q̄ fit respectu dei. vn̄ saluati nō h̄nt spē. nec etiā dānati/sed solū hoies in eccl'a militāte ꝓprie h̄nt spē: et etiā aie i purgatorio existētes: vn̄ illa spes q̄ fit respectu dei est triplex. s. spes venie p pctōꝝ remissionē/de q̄ intelligit l'ra. spes gr̄e p diuine gr̄e susceptionem/et spes glorie p cōsecutionē eternoꝝ gaudioꝝ.

¶Ad terciū r̄ndet ꝙ cōtritio sic describit. Cōtritio est doloꝛ volūtarie assumptus ꝓ peccatis cū proposito cōfitendi et satisfaciendi. Et differunt contritio et attritio. nam attritio est quedam displicentia de peccato cōmisso: sed non est perfecta. Sed contritio est perfecta displicentia. vn̄ non quilibet doloꝛ est contritio. Unde duplex est doloꝛ pro pctis. quidā est naturalis: et ille non est meritorius/quia hoc ꝑcedit ex dictamine recte rōnis. Ali9 est volūtari9 et actualis qui procedit ex voluntate libere assumente dolorem cum preposito confitendi et satisfaciendi.

¶Ad quartū r̄ndet ꝙ ꝯfessio sic describit scōm Augustinū. Confessio est sermo/ꝑ quē morbus latēs spe venie aperit. Itē sic scōm Gregoriū. Cōfessio est pctōꝝ detectio. sed scōm aliquos. Confessio est apertissima corā sacerdote pctōꝝ declaratio.

¶Ad quintū r̄ndet. ꝙ duplex est cōfessio: q̄dā est mētalis q̄ fit soli deo. et illa est de iure naturali. Alia est vocalis q̄ fit hoī ex ore et illa est de iure positiuo siue ordiato.

¶Ad sextū r̄ndetur. ꝙ satisfactio siue satisfacere scōm Augu. sic describit. Satisfactio vel satisfacere est causas peccatorum extinguere vel extirpare et eorum suggestionibus. i. malis instigationibus aditum. id est accessum non indulgere. sic ꝙ homo habeat firmū ꝓpositū pctā cōfessa nūq̄ cōmittere neqz aliqua alia. Et sūt partes satisfactionis duplices: q: quedā sunt principales et sunt tres scz orō/ieiunium et elemosyna. et quedā sunt secundarie et min9 principales: vt peregrinationes/vigilie/castigationes/discipline et hmōi. Et ille partes secundarie reducunt ad principales. nā oia carnem affligentia reducunt ad ieiuniū oia v'o spūalia ad orationē et opera mie ad elemosynam. Finaliter sciēdum ꝙ duplex est fuga. scilicet fuga fugiēdi/et fuga fugādi. et scdz hoc dr̄ vel a fugo as are. vel fugio is/ire. et vtrāqz fugā

habebit penitēs: habebit eni fugā fugādi pctā: ꝛ hoc per confessorē. Scḋo habebit fugam fugiēdi respectu pcti cōmittendi vel illius quod possit cōmitti. i. habere firmum propositum amplius non faciendi hoc peccatum: nec aliquod simile.

vt pctā tua dimittanẜ tibi. malefactoribus tuis tibi facta indulge.

Ut dimittaris alijs peccata remite

hoibus emendabis hoies ipm offendisse confiteris.

Hisqꝫ satisfacias quos te lesisse fateris.

¶ In ista ꝑticula oñdit autor que sunt necessaria penitēti respectu ꝓximi. Et ponit duas doctrinas dicēs, ꝙ tu pctōr ꝗ facis vel facere vis pniam debes remittere alijs qui tibi male fecerūt. Scḋa doctrina est, ꝙ satisfacies illis quibꝰ tu male fecisti.

Circa textum dubitatur.
Primo. Quid sit peccatum.
Secundo. Que sit differentia inter peccatum et delictum.
Tertio. A quo et vbi incepit peccatum.
Quarto. Qualiter homo cecidit in peccatum.
Quinto. Utrum damnati in inferno possunt peccare.
Sexto. Quare debemus remittere malefactoribus nr̄is pctm̄.

¶ Ad primū dubiū rñdeẜ, ꝙ pctm̄ ꝑm Augustinū sic describiẜ. Pctm̄ est voluntas retinēdi vel consequendi qḋ iusticia vetat. Uel ꝑm eundē. Pctm̄ est spreto naturali bono ꝛ immutabili rebus mutabilibus adherere. Uel ꝑm eundē. Pctm̄ est oē dictū vel factū vel concupitū cōtra legē dei. Itē ꝑm Ambrosiū. Pctm̄ est preuaricatio legis diuine ꝛ inobediētia preceptoꝝ dei. Ex istis diffinitionibus sequitur. Primo. ꝙ pctm̄ pricipaliter est in volūtate mala: vel ex ea ꝓcedit. ꝛc. voluntariū. Uñ dr̄ Seneca. ꝙ omne peccatū est actio voluntaria. Scḋo sequiẜ. ꝙ pctm̄ est ꝯtra iusticiā ex eo ꝙ pnīa ꝓcedit ex dictamine iusticie. Tertio sequiẜ ꝙ iuste pctōr ꝓ pctis mereẜ penas. ꝙ nullus est ꝓprie puniēdus nisi ꝓ actiōe mala: nec etiā premiādus nisi ꝓ actione bona. Quarto sequiẜ. ꝙ oē pctm̄ sit ꝯtra legē vel precepta dei. Quīto sequiẜ. ꝙ in omni peccato et precipue mortali est dimissio dei et adhesio reꝝ mutabilium.

¶ Ad ꝫm rñdetur. ꝙ pctm̄ duobus modis ꝯmittitur. scꝫ faciēdo malum ꝛ dimittendo bonum: et primū proprie dr̄ pctm̄/ ꝫm vero delictū quasi derelictū. Alia differentia est: quia delictum est ignoranter cōmissum. Sed peccatum est scienter commissum. Ista tamen differentia non obstatne vnum sepe ponitur pro reliquo.

¶ Ad tertiū rñdetur ꝑm mgr̄m sniaꝝ libro. ij. ꝙ peccatū originē ꝛ causam sui traxit in bono: qꝛ ante primū pctm̄ nō erat aliquod malum. Et hoc probat sic. qꝛ cū peccatum originē et causam habuit hoc fuit ex bono aut ex malo: nō ex malo: qꝛ ante peccatū nō erat aliquod maluꝫ vñ orietur. ergo ortū est ex bono. s. ab angelo: qꝛ angelus. s. lucifer ante peccatū nō erat nisi bona creatura vel creatura dei. Ex quo etiā patet vbi incepit in celo vbi summꝰ angelus et primus scꝫ lucifer fuit ꝗ primū pctm̄ cōmisit: cum extollēdo se dixit. Ponam sedem meam in aquilone ꝛ similis ero altissimo.

¶ Ad quartū rñdetur. ꝙ homo cecidit in pctm̄ dyabolo suggerēte/ carne delectante/ et anima consentiente. Unde anima consentiens committēdo inobedientiam totam naturam humanam corrumpit. vt habetur Genesis. iij. capitulo.

¶ Ad quintū rñdeẜ. ꝙ damnati nō possunt peccare: qꝛ nō pñt aliquid mereri: quia nullus meretur nisi in hac vita. Nec etiā saluati peccare possent. Et si dicatur ꝙ angeli prius peccauerūt ꝛ ceciderūt: vt patet de lucifero ergo videtur ꝙ adhuc poterint peccare: ꝛ similiter sancti. Ad hoc respondetur negando ꝯñam: quia angeli iam ita sunt confirmati in charitate christi ꝙ non possunt velle malum: vel voluntatem in malum vertere: et sic pariformiter dicendum est de sanctis.

¶ Ad sextū respondeẜ. ꝙ nos debemus alijs remittere mala nobis illata: vt deꝰ remittat nobis pctā: ꝛ hoc petimꝰ in oratione dominicali. Uñ dicimꝰ. Dimitte nobis debita nr̄a sicut ꝛ nos dimittimꝰ. ꝛc. nā si nō dimittimus debitoribus nr̄is tunc petimus iudiciū nr̄m: qꝛ tunc petimus ꝙ deus non dimittat nobis debita nostra: ꝛ ergo orant qui volunt orationem dominicalem corripere et meliorare dicentes. Dimitte nobis debita nostra melius ꝗꝫ nos dimittimus debitoribus nostris.

contemne delitias carnis illicitos id est visiones malas.

Sperne voluptates/ ludos/ spectacula mundi.

derelinque   malum socium   strepitum.
Desere consortem prauum ꝑpuliꝗ tumultum
occultas   orationes   misericordie   diligito.
Secretasꝗ preces et opus pietatis amato.

¶ In ista parte autor ostendit que sunt vtilia confitenti et penitenti. Et primo que sunt fugienda ab eo. Secundo que sunt acceptāda ibi. Secretasꝗ preces. Et dicit tu penitens debes spernere voluptates ludos: et publica spectacula mundi: et malum socium: et tumultum populi: tunc ibi. Secretasꝗ preces. Dicit ꝙ tu penitens debes amare secretas pre ces ⁊ opem pietatis.

Circa textū dubitatur
- Primo. Quare voluptas sit spernenda.
- Scdo. Quare ludi sunt spernendi/ et vtrum impediant pniam.
- Tertio. Que sunt seruanda circa ludos.
- Quarto. Quare spectacula mundi sunt spernenda.
- Quinto. Quare penitens debet fugere malum socium.
- Sexto. Quid nocet penitenti tumultus populi.

¶ Ad primū dubiū dr. ꝙ voluptas multꝫ modis est spernēda a quolibet hoīe ⁊ precipue penitenti. Primo/ qr nocet naturalib⁹. qr dt Boetius. ij. de cōsolatione phie. Paucis eni et minimis natura ɔtenta est. Et ideo cōiter dr ꝙ gula plures hoīes interficit ꝙ̄ gladius. propter hec: qr sequi vidimus ex gula et voluptatibus graues et mirabiles infirmitates. Secundo nocet voluptas ꝙ̄tum ad deum/ qr cum sit pctm̄ mortale est contra preceptū. Tertio nocet ꝙ̄tum ad aīm: qr grauia peccata inde se qui solent: vt accidia/ luxuria/ et hmōi. Quarto nocet ꝓximo: qr pauperē priuat nutrimentis/ possint enim illa superflua dari pauperibus ad eorum nutrimentum.

¶ Ad ꝫm rñdet. ꝙ duplex est ludus. s. diuinus: vt ludus organoꝝ ⁊ cātus ecclie quibus diuinū officiū peragit. Alius est ludus nō diuin⁹: sed magis secularis: ⁊ ille est duplex. qr qdā est lucrās pecuniaꝝ vel reꝝ: vt ludus taxilloꝝ/ aleaꝝ/ et globoꝝ. Et iste lud⁹ lucrās est duplex: qr quidā ɔmittit fortune: vt ludus taxilloꝝ. et qdā est q̄ regit per intellectū humanū: vt lud⁹ scacoꝝ. Ali⁹ est lud⁹ nō lucrans: ⁊ iste etiā est duplex. qr qdā fit ꝓpter deductionē tpis: vt instrumētis musicalib⁹. Quidā fit propter vanā gl'iam: vt ludus theatralis/ ludus lanceaꝝ. ⁊ isti ludi theatrali sunt ꝓhibiti. Silr̄ lucratiui pecuniaꝝ vl' reꝝ: ac etiā illi ludi q̄ ɔmittunt fortune. Admittūt tn̄ ꝫm leges aliq̄ ludi lucratiui si fiāt ꝓ comestibilib⁹: dūmō fiāt ad modicā summā et nō ducant in ɔsuetudinē. Un̄ ludi theatrales sunt ꝓhibiti vt sunt lucrationes publice/ torneamēta/ hastiludia: vel hmōi. Primo: qr fiūt male ⁊ indebite scꝫ cū pctis. Scdo/ qr fiūt malo fine. s. ꝓpt vanā gl'iam ⁊ laudē mūdi. Tertio/ qr multa mala inde sequunt. s. homicidie/ ire/ gule/ supbie: ⁊ hmōi. Ex q̄ seqt ꝙ ludi sūt spernēdi a penitēte: etiā ꝙ ludi impediūt pniam: qr auertūt hoīes a cōtritione cordis q̄ est maxime necessaria penitēti: ⁊ ergo ludi moderati qui nō variarēt mentē penitentis: sed fierent solum ad refocillationem vel recreationē spirituū vitaliū possunt fieri.

¶ Ad tertiū rñdet. ꝙ tria sunt seruando in ludo. Primū ꝙ nō fiat cū ꝟbis turpibus vel nociuis/ qr si fieret circa ꝟba vel facta mortalia: tunc esset pctm̄ mortale. Scdm̄ est. ꝙ hmōi ludis nō fiat intima delectatio que ludentem a deo auertere possit seu a proposito penitendi. Tertiū ꝙ ludus ɔgruat persone loco ⁊ tpi: qr si alias esset veniale peccatum propter circunstantias aggrauantes fieret mortale.

¶ Ad quartum respondetur. ꝙ ideo spectacula mundi sunt spernenda: qr in se mala sunt/ vt dictum est in secūdo dubio. etiam inducunt circunstantes ad lapsum scilicet ad lasciuiam vel crudelitatem cui circunstantes videntur consentire.

¶ Ad q̄ntū rñdet. ꝙ q̄libet ⁊ specialr̄ penitēs debet dimittere malū sociū: et hoc qr malus soci⁹ ꝑ malas suggestiones īducit aliū ad peccādū frequēter qd nō faceret si careret illo malo socio. Et ꝑ oppositū quilibet debet habere bonū sociū cui sua secreta reuelet qui retrahat eū a vicio/ vt vult Boetius in libro de disciplina scolariū. Etiam docet hoc ps. Cum sancto sanctus eris/ et cum peruerso peruerteris.

¶ Ad sextum respondetur. ꝙ tumultus et strepitus populi nocent penitēti: quia remouent ipsum a penitentia/ qr vt vult phus in de sensu ⁊ sensato. motus maiores repellunt minores. Ergo motus vel strepitus populi exteriores excludunt motus interiores. scilicet penitentie et deuotionis.

.i.iuncta delicta defleat purus dolor de peccatis.
Omnia peccata plangat contritio vera
.i.inquirens morā pctōꝝ quibus in qbus in qbus tpib' cū qb' mēbris.
Scrutans etates/sensus/loca/tempora/membra
defluens .i.pctā pus facta/nō hñs ꝓpositū facere .i.q̄ deberent fieri.
Deplorans acta nolens committere flenda
defleas pctā oblita .i.pctis factis .i.pctis neglectis.
Plangas amissa cum commissis et omissis
scȝ plangas .i.proximū tuū defraudasti
Offensasq̄ȝ dei ꝙ fratrem damnificasti.

¶ In ista parte specialiter determinat de contritione. Et diuidit. Nā primo osten dit in gñali qd debemus deplāgere in ꝯtritione. Scdo quas circūstātias debemus aduertere circa pctm̄ in ꝯtritione/ibi. Scrutās etates. Tertio ostēdit in speciali de quibus sit habenda cōtritio/ibi. Deplorans acta. Sed leguntur partes simul. Et dicit primo sic. ꝙ habēs verā ꝯtritionē de pctis siue in quo est vera ꝯtritio dȝ deplā gere oīa pctā simul: ꝛ inq̄rere etates: hoc est q̄ȝ diu homo ꝗetit in peccatis ꝛ sensus cum quibus peccauit: ꝛ loca in quibus peccauit: ꝛ tpa in quibus temporibus: ꝛ mē bra quibus peccata perpatrata sūt: ꝛ debet velle amplius non ꝯmittere ea: ꝛ de= bet deplāgere ea pctā que sūt lapsa de mēoria: ꝛ peccata de cōmissionis ꝛ omissio= nis: ꝛ ꝙ sepe deum offendit per peccata: ꝛ ꝙ damna proximo intulit.

Circa textū dubitatur
Primo. Quis possit facere contritionem.
Scdo. Quare magis delet pctm̄ p ꝯtritionē q̄ȝ p aliū actū aīe.
Tertio. Utrum pro quolibet debeat esse contritio.
Quarto. Quare contritio debeat deplangere omnia simul.
Quīto. Quare illa q̄ ponunt hic in lr̄a. s. etates sen. ꝛc̄. sūt pscrutāda
Sexto. Que peccata dicuntur amissa ꝛ que omissa.

¶ Ad primū rñdet. ꝙ in ꝯtritione sunt tria tenēda ꝭm sctm̄ Thomā. s. actus dolo= ris forma gratie elicientis in actū: ꝛ effectus meriti sufficiēs ꝓpter defectū primi contritio non est in bonis: q2 in eis non est actus doloris propter defectū secūdi cō tritio non est damnatis: q2 in eis nō est forma gratie propter defectū tertij: cōtritio non est in purgatorio: q2 anime in purgatorio nō sunt in statu merendi. Ex quo se= quitur respōsio ad dubiū scȝ ꝙ cōtritio sit solum in hominibus presentis vite.

¶ Ad ꝭm rñdetur. ꝙ hec est ratio: q2 in omni pctō est delectatio vel cōplacētia tra= hens hoiem a deo: ꝛ q2 contraria contrarijs curant. ergo actus delens pctm̄ debet facere pniam vel displicentiā peccatoꝝ trahentē ad deū: ꝛ sic est in cōtritione. ergo magis per contritionem q̄ȝ per aliū actū anime deletur peccatum.

¶ Ad tertiū rñdetur. ꝙ triplex est pctm̄. s. originale/veniale/ꝛ mortale. Pro pecca= to originali non opȝ fieri contritio: q2 per contritionē nō delet: sed per baptismum. Nec pro pctō veniali dȝ fieri. nisi vna gñalis ꝯtritio si nō sit minus ductum in ꝯsue= tudinem: vel non habeat circūstantias aggrauantes. Sed pro peccato mortali de bet fieri perfecta pnia ꝛ specialis confessio quo ad omnes partis pnie.

¶ Ad quartū rñdetur. ꝙ hoc est verū: q2 omnipotens deus nō dimittit vnum pec= catū mortale absq̄ȝ alio: ꝛ de isto videbitur postea. Unde metrista dicit. Larga dei pietas veniam nō dimidiabit. Aut nichil aut totum te lachrymante dabit.

¶ Ad quintum rñdet. ꝙ ista scȝ etates/sensus. ꝛc̄. sunt perscrutanda. q2 aggrauāt peccata. vt dicetur ibi. Aggrauat/ordo locus.

¶ Ad sextum respondetur. ꝙ duplex distinguitur peccatum. scilicet commissionis quo peccator malum commisit: ꝛ omissionis quo homo dimisit bonum ad quod te nebatur: ꝛ vtrumq̄ȝ potest distingui: quia quoddam est omissum. id est deletū a me moria de quo debet fieri contritio ꝛ confessio in generali. Aliud est in memoria de quo debet fieri contritio ꝛ confessio in speciali.

non ficta non diuisa tua mundo corde.
Uera sit et integra sit et confessio munda

velox cū spe assidua cū hūilitate volūtaria manifesta.
Sit cita/firma/frequens/humilis/spōtanea/nuda.
de ppriis pctis plena cū ɔtritiōe.i.tarda in ɔlatione sine fraude.
Propria/discreta/lachrimosa/morosa/fidelis.

In ista parte autor specialiter determinat de cōfessione. Et diuiditur in sex partes. In prima ostēdit qualis debet esse confessio. In secūdo quibus mediis debet fieri confessio. In tercia cui debet fieri. In quarta determinat de quibus peccatis dz fieri cōfessio. In quinta que sunt circūstantie aggrauātes peccata. In sexta ostēdit quomodo imponēda sit penitentia confitendi. partes patebūt. Dicit primo sic. ꝙ cōfessio debet esse vera ⁊ integra/pura munda/velox/subitanea propter periculum mortis/firma/frequens/humilis/spontanea.i.voluntaria.nuda.i. manifesta propria.i.de propriis peccatis cum discretione lachrymosa.i.dolorosa.morosa.id est tarda in prolatione.⁊ fidelis.i.verax.

Circa textum dubitatur	Primo quando debet fieri confessio.
	Secundo.quid prodest confessio generalis.
	Tertio.in quibus casibus iteranda sit confessio.
	Quarto.vtrum confessio possit diminuari.
	Quīto.vtrū vnꝰ ɔfessor possit audire ɔfessionē ⁊ alter absoluere.
	Sexto.que sit ratio illorum que ponuntur in textu.

Ad primū dubiū rñdet.ꝙ scdm iura ⁊ ex statuto mřis eccl'ie: q̄libet qui peruenit ad annos discretionis debet ad minus semel in anno.s.in pascha confiteri oia pctā sua proprio sacerdoti ⁊ cōicare.nisi forte ad tēpus abstineat de consilio sui sacerdotis.sunt tñ sex casus in quibus scdm doctores tenet statim qui confiteri pctm mortale. Primus est qñ aliquis timet postea nō habere oportunitatē confitendi. Scds est qñ qs est ɔstitutus in articulo mortis. Tercius est qñ qs se exponit actui piculoso ad mortē.vt in bello vel in nauigationibus. Quartus est qñ quis debet cōicare. Quintus est qñ quis debet ministrare sacramētū aliqd. Sextus est qñ quis debet facere actum solennem in ecclesia.vel legere euangelium vel epistolā solēniter. qꝛ immundus non debet esse preco.i.nuncius verbi dei.

Ad scdm rñdet.ꝙ ɔfessio gñalis valet ad tria. Primo ad remissionem peccatoꝝ venalium.vnde licet secundū magistrū snīaꝝ lib.iiij. Peccata venialia confiteri qs debeat.⁊ specialiter illa que sunt frequenter iterata.tamen non est necessarium in speciali de omnibus confiteri cum sint infinita.sed pro eis debet fieri confessio generalis. Secundo valet confessio generalis ad remissionem peccatorum a memoriā lapsorum q̄uis etiam sint mortalia si non debentur in memoria. Si tamē postea redirent ad memoriam deberent dici in speciali. Tercio valet ad instructionem rudium.vt sciant discernere inter diuersa peccata. quia alias rudes facta nō reputarent peccata.

Ad terciū rñdet.ꝙ confessio pcti prius in sex casibus est iterāda. Primus est.qñ confessor cui peccator est confessus.est fatuus vel imperitus. Secūdus casus est si penitens contempserit satisfactionem sibi iniunctam vel si oblitus est eam/si tamē eam sciret ⁊ adhuc implere vellet nō oporteret denuo confiteri. Tercius casus est si confessor non haberet absoluendi auctoritatem ⁊ mittat eum ad superiorem: tūc si superior erigat oportet eū de nouo confiteri. Quartus casus est.quando quis ficte venit ad cōfessionem sine proposito abstinendi: sed cum proposito peccatū iterum committendi. Quintus est.quādo aliquis dimidiat cōfessionem omittēs scienter aliquod peccatum mortale. Sextus est.quando quis dubitat de cōfessione/an fecit confessionem alicuius peccat mortaliter.

Ad quartū rñdet ꝙ nō.vñ habemꝰ simile i medicina corpali.nā sicut ad sanitatem corporis medicus nō solū cognoscit vnū morbū sed oēs.⁊ totā dispositionē ⁊ cōpletionē infirmi: qꝛ alias posset ꝑ vna parte corporis dare talē medicinā.ꝙ pro alia parte corrñderet sicut ꝑ vna sanaret.⁊ hoc venit propter diuersitatē morbi. Sic pariformiter est de medico spūali.i.de ɔfessore qui debet oia pctā simul scire. qꝛ alias posset dare remediū cōtra vnū pctm qd nō valeret ad aliud sed magis fortificaret. Etiam sicut ex vno morbo ita bene moritur homo sicut ex multis. Sic etiā bene condēnatur anima pro vno peccato mortali sicut pro multis.

¶Ad quintū r̄ndet̄ ſm Guilhelmū. q̄ vnus confeſſor non debet audire confeſſionem et alter abſoluere: q2 ſacramentum non eſt diuidendū. Unde non poteſt bene dare remedium de vulnere vel morbo ſibi ignoto licet alteri non ſit notum.
¶Ad ſextum r̄ndet̄. q̄ confeſſio debet eſſe vera: ita q̄ homo non mentiat̄: et ſibi nō aſcribat peccatū qḋ non fecit. nec etiam minus dicat q̄ꝫ fecit. Secūdo deb3 eſſe integra: vt patuit in dubio precedenti. Tertio debet eſſe mūda. q̄ fiat puro et mundo corde: quia contraria contrarijs curant̄. Quarto debet eſſe velox. id eſt ſtatim cum homo peccauit. quia quanto diutius vulnus manet ſine remedio tantomagis fit putridum. Quinto debet eſſe firma. id eſt cum firma ſpe de remiſſione peccatorum: vel firma. id eſt fortis: ſic q̄ homo non redeat ſtatim ad peccatum. Sexto debet eſſe frequens quia quotiens quis cadit: totiens debet reſurgere peccator. Octauo debet eſſe ſpontanea: quia peccatum fuit voluntarium. Nono debet eſſe nuda: quia quantomagis nude vulnus oſtenditur medico/ tanto melius remediū poteſt apponere. Decimo debet eſſe de proprijs peccatis. id eſt non de peccatis aliorum. Undecimo debet eſſe diſcreta: ſic q̄ homo diſcrete dicat circunſtantias peccatorum. Duodecimo debet eſſe lachrymoſa. id eſt cum contritione: vt prius patuit. Decimotertio debet eſſe moroſa. id eſt tarda: ſic q̄ confeſſor non defraudetur per celeritatem verborum. Decimoquarto debet eſſe fidelis. id eſt cum fide chriſtiana: vt dicetur ibi. In primis querat ⁊ iſtud idem patet in his verſibus. Sit ſimplex humilis confeſſio pura fidelis. Uera frequens nuda diſcreta libens verecunda. Integra ſecreta: lachrymabilis accelerata. Fortis et accuſans: et ſit parere parata.

.i. pniam agas pfecte veraciter peccatorem.
Peniteas plene ſi vere peniteat te.
.i. nō cōfitere .i. nuncium p nō et .i. lr̄as cōfitere in pp̄ria pſona.
Non per legatum: nec per breue. ſed refer ipſe
ſacerdoti cōdolenti magis intelligēti enarra .i. melius viuenti
Compatienti plus patienti dic meliori
diuerſis ſacerdotibus vtile eſt ſc3 tibi pctā tua
Preſbyteris multis prodeſt ſi confitearis
pñtia ſacerdotis abſit manifeſta/ ſocio ſuo.
Copia preſbyteri ſi deſit pande ſodali
tui p ſicut .i. vulnera tue taliter pctā manifeſtes.
Corporis vt maculas anime ſic crimina pandas.

¶In iſta parte oſtendit quibus medijs debeat fieri cōfeſſio dicens. q̄ tu peccator debes plenarie penitere de omnibus peccatis. et non debes reuelare peccata p aliquem nuncium vel per litteras de proprio ore debes confiteri. Tunc ibi cōpatiēti dicit q̄ confeſſio debet fieri ſacerdoti compatienti et intelligenti ac bene viuenti. et dicit vltra. q̄ expedit pro ſalute anime multis preſbyteris cōfiteri. et ſi deficiat ſacerdos nec acquiri aliquis. tunc confeſſio poteſt fieri ſocio. Etiam tu debes manifeſtare crimina cordis/ ſicut vulnera corporis.

Circa dubiū dubitatur.
Primo. vtrū confeſſio valeat p nunciū vel per litteram.
Secundo. quare homo debet confiteri ſacerdoti.
Tertio. quare debet fieri ſacerdoti compatienti.
Quarto. q̄s pōt cōfiteri alteri ſacerdoti q̄ꝫ ſuo pp̄rio curato.
Quinto. vtrum aliquis poteſt confiteri laico.
Sexto. quō intelligenda ſit littera. corpis vt maculas.

¶Ad primū dubium reſpondetur ſm Thomam per hec verba. q̄ confeſſio facta per nunciū vel per litteram licet ſit quoddam bonū opus et meritoriū tamen inq̄ꝫtum eſt ſacramentū non debet ſic fieri: quia determinatā habet materiā ſc3 actum ſermonis que conſcientia hominis manifeſtari conſueuit.
¶Ad ſecundū reſpondet̄. q̄ ideo cōfeſſio debet fieri ſacerdoti. quia ſacerdotes poſſunt peccatorem abſoluere a peccatis ex quo eis commiſſe ſunt claues eccleſie.

¶ Ad tertiũ rñdetur q̃ pctõr debet cõfiteri sacerdoti cõpatiẽti: qr cõpassio sacerdotis inducit pctõrem ad deuotionẽ: et facit ne pctõr terreatur. et sic ꝓpter terrorem omittat scienter aliqđ peccatũ mortale. Et debet cõfiteri sapienti intelligenti pctã et grauitates pctõꝝ: qr medicus nesciens nõ põt bene dare remediũ egroto. Etiam debet confiteri sacerdoti bono et bñ viuenti: qr mali et iniusti cõfessores sunt ceci et ductores cecoꝝ: et sic ex vtraqꝫ pte in foueã eterne dãpnationis cadũt vt solet etiã dici in his metrꝭ. Si cec⁹ cecũ conatᷣ ducẽ secũ. In foueã ductor p̃m⁹ cadit ide secutor
¶ Ad quartum respondetᷣ ḟm Hostiensem. q̃ decem sunt casus quibus aliquis potest confiteri alteri q̃ꝫ suo proprio presbytero. Primus est quando propri⁹ curatus est imperitus/sic q̃ non potest sane cõsulere suo parrochiano: petenda est tñ licentia. quã si non obtinuerit non obstat. Scđs casus. qñ quis transtulit domum vel habitationẽ ad aliam parrochiã: vel si habꝫ domũ in alia parrochia. Tertius quãdo quis est vagabundus vel peregrin⁹ negociationis vel deuotiõis causa. dicit tamẽ Guilhelmus. q̃ talis debet habere licentiã a suis superiorib⁹ ad eundum. Quartus est rõne delicti. vt si delictũ fuerit perpetratũ in alia parochia. Quintus est ratione studij: vt cum scolaris trãstulit se ad aliũ locum. non tamen debet ibi recipere ordines nisi licentia sui episcopi. Sext⁹ est ratione necessitatꝭ vt in articulo mortis. Septimus. quando quis habet spem q̃ suus curatus hoc pro grato habebit nõ tamen est absolutus: nisi curatus suus dederit ei cõsensum vel licentiam. Octauus si curatus sit hereticus vel scismaticus vel maior excõicatione excõmunicat⁹. Nonus quando quis est infra annos discretionis. Decimus est propter speciale priuilegium a papa/archiepiscopo/episcopo concessum.
¶ Ad qntũ rñdetᷣ q̃ qs põt ꝯfiteri laico tpe necessitatis/dicũt tñ aliq̃ q̃ sufficiat soli deo ꝯfiteri tpe necessitatꝭ cũ ꝓposito ⁊ volũtate ꝯfitẽdi sicut sacerdoti si possit hẽre
¶ Ad sextum respondetᷣ q̃ ista littera potest dupliciter intelligi. Uno modo tu debes manifestare crimina cordis sicut vulnera corporis. id est sicut vulnera corporꝭ ostenduntur medico: ita peccata que principaliter sunt in corde ostenduntᷣ presbytero: hec scientia magis concordat littere. Alio modo sic. tu debes manifestare peccata cordis et peccata corporis: quia inter peccata quedam sunt in corpore/et quedam in anima. et ista sententia concordat cum sententia sequenti.

pctã carnalia — falsa iuramenta — .i. gula — iniusta acq̃sitio — luxuria

Carnea sunt periuria crapula furta libido

in corde occultata est inuidia — superbia — iracũdia. auaricia.

Mente latet liuor odium rumor ira cupido

¶ In ista particula oñdit de q̃bus pctis fieri debet cõfessio: ⁊ primo in gñali ostẽdit que sunt pctã corporis et que aĩe. scđo ostendit ꝓpositũ de quibus debet specialiter fieri confessio: ibi. Precipue pestes. Dicit primo sic: q̃ gula/furtum/luxuria/sũt peccata carnis. sed odium/liuor/superbia/ira/cupido/ sunt peccata mentis qr nõ sunt carne vel corporis ad extra: sed remanent in anima.

Circa textum dubitatur:
- Primo. que peccata dicuntur carnalia et que mentalia
- Secundo quid sit peccatum.
- Tertio. an omne iuramentum sit malum.
- Quarto. vtrũ iuramentũ ad faciendũ malum sit obseruandum.
- Quinto. vtrũ aliq̃s iurãs p cautelã et aliũ decipiens sit periurus.
- Sexto. vtrum littera in se sit vera.

¶ Ad p̃mũ dubiũ rñdetᷣ. q̃ lꝫ oẽ pctm̃ sit radicalr̃ ⁊ p̃ncipaliter in aĩa tñ quedã dñr carnalia. iõ qr fiũt carnaliter ad extra. vel p opatiões extrinsecas: illa ṽo dñr mẽtalia/que nõ sunt mediãte corpe vel carne extrinseci sed ad intra remanent in anima
¶ Ad scđm respondetᷣ ḟm magistrũ sententiaꝝ. q̃ periuriũ sic describitur. Periurium est mendacium iuramento firmatuꝫ. Unde ḟm Hieronimum. in iureiurando debent esse tria. scꝫ veritas/ iudicium/ et iusticia. et si ista defecerint non erit iusiurandũ sed periuriũ. et differũt mendaciũ et periuriũ sicut superius ⁊ inferi⁹. qr mendaciũ est superius ad periurium. Unde mendaciũ sic describitur per Augustinum. Mendacium est falsa vocis seruatio cum intentione fallendi.
¶ Ad tertiũ rñdetur ḟm magistrũ sñiaꝝ. q̃ iuramentũ qñqꝫ est bonũ et qñqꝫ maluꝫ Unde sponte et sine necessitate iurare vel falsum iurare est grande peccatum: sed

ex necessitate ad assentiendum innocentibus vel ad fede.a pacis confirmanda non est malum. Unde Augustinus. Juramentum est faciendum cum pigri sunt homines ad credendum illud quod eis sit vtile.
¶ Ad quartū r̄ndet. ꝙ iuramentū transiens in peiorē exitū potius est mutandū ꝙ̄ implendū: qz dicit Jsidorus. Jn malis promissis rescinde fidem. in turpi voto muta decretū / qđ incante vouisti nō facias / impietatis est ꝓmissio q̄ scelere implet.
¶ Ad quintū r̄ndetur ſm magrm sniaꝝ dicentem. Quacūq3 arte verboꝝ quis iurat / deus tamē qui cōscientie verborum est testis hoc ita accipiat sicut ille intelligit cui ille iurat. Et subdit ꝙ dupliciter aliquis reus sit qui deceptorie iurat quia nomē dei in vanum assumit: et proximum in dolo capit.
¶ Ad sextū r̄ndetur. ꝙ licet libido proprie consistit in affectu: tamen in ꝓposito capitur pro actu extrinseco luxurie: et licet liuor et odium sint synonima. pōt tñ hic liuor accipi: vt est inuidia transiens / et per cupidinem intelligitur auaritia mentalis sed per furtū intelligitur auaritia extrinseca sc3 mala acquisitio.

specialiter. i. septē p̄ncipales morbos — i. ꝯfitearis — principales.
Precipue pestes septem memores capitales
im — multos ꝯsitere a pctis principalibus. — manentes.
Non solum fontes sed riuulos inde fluentes
pctō p̄ncipali. pctm̄ fluens ex p̄nci. plus — interdū — sc3 nocens.
Fonte suo riuus magis est quo3 nociuus
ꝓ quia. — luxuria quā fecit loth cū filiabus. i. minor. s. sua ꝙ̄ habuit ex vino
Unde loth incessus peior fuit ex ebrietate
pro et — sc3 fuit peior — interfectio abel fr̄is sui — iracundia.
Atq3 cayn grauior cedes fraterna furore.

¶ Jn ista parte ostendit autor de quibus peccatis specialiter debeat fieri cōfessio: ⁊ diuiditur in tres partes. Jn prima facit quod dictum est. Jn scda enumerat peccata mortalia: ibi. Culbarum fontes. Jn tercia ostendit quo modo debet fieri confessio de pctis venialibus: ibi. Cūq3 sigillatim. Dicit primo sic. ꝙ cōfessio specialiter debet fieri de pctis mortalibus siue septē capitalibus: ⁊ nō solū de illis sed de oib⁹ inde ꝓueniētibus: qz riuulus qūq3 est magis nociuus suo fonte: ⁊ hoc declarat exēpliter. Unde incessus loth peior fuit ꝙ̄ sua ebrietas. Et interfectio ipsius abel quam commisit Cayn peior fuit furore ipsius cayn.

Circa textū dubitatur
Primo. quare pctā mortalia dicūtur pestes capitales
Secūdo. vtrum pctm̄ nascatur vel descendat ab alio
Tertio. quō vnum peccatum descendat ab alio.
Quarto. an interficiens aliquē in ebrietate excusat ꝑ ebrietatē.
Quinto. vbi habetur primum exemplum quo probat.
Sexto. vbi habetur secundum.

¶ Ad primū dubiū r̄ndet. ꝙ sunt septē pctā mortalia: ideo dñr pestes: quia interficiūt aīam. sed dñr pestes capitales: qz ex ipsis oia mala oriunt. nullū pctm̄ est qđ ab aliquo istorum originem non trahit. nam secundum Grego. iudex cuiuslibet peccati est superbia.
¶ Ad scdm̄ r̄ndet. ꝙ ex supbia nascunt oia alia pctā: vt statim patuit quia radix est oim pctōꝝ. etiā superbus vult oēs antecellere: ⁊ dolet si quis ei equetur.
¶ Ad tertiū r̄ndet. ꝙ supbus vult oēs precellere vt patuit. sic ex ea nascit inuidia. Jnuidus vero de facili nascit illi cui inuidet. Jdeo ex inuidia nascit ira. sed ira cum non potest vindicare tristatur: ideo ex eo nascit accidia. Accidia ꝟo complacationē querēs facit auaꝛ. Auarus quia in temporalibus abundat. potest exercere gula. Gula vero ꝓpter ventris impletionē de facili mouet ad luxuriam.
¶ Ad quartū r̄ndet. ꝙ interficiēs aliū in ebrietate nō excusat. immo tātomagis vituperari dz. Et si dicat nō fecit hoc scienter vel volūtarie. sc3 ignorāter: ergo merito ignorātia excusabit pctm̄. Dicendū ꝙ oē pctm̄ ꝯsequēs aliqđ pctm̄ volūtarium dz dici volūtariū. sed talis ebrietas fuit volūtaria: ergo ⁊ interfectio. Unde talis dupliciter dz puniri. s. ꝓ ebrietate / ꝓ interfectione. i. homicidio.

¶ Ad quintum respondetur. q primum exemplum littere habetur Gen. xix. vbi dr q loth post submersionem zodome et gomorre habitauit in spelunca montis cum duabus filiabus suis: et dixit maior filia ad minorem: pater noster senex est ⁊ nulla vrorum remansit in terra: veni inebriemus eum vino et dormiamus cum eo: vt sic seruari possumus cum patre nostro: et fecerunt sic. Ingressaq; est maior filia: ⁊ dormiuit cum patre: similiter et minor altera nocte: et conceperunt ambe ⁊ genuerunt maior enim genuit moab/et minor amon.

¶ Ad sextu rndet. q habet Gen. iiij. vbi sic dr. Factum est autẽ per multos dies vt offerret Cayn de fructibus terre munera domino. Abel autẽ obtulit de primogenitis gregis sui: et de adipibus: et respexit dñs ad Abel et ad munera eius. Ad cayn vero et ad munera eius non respexit. Iratusq; est Cayn vehementer et concidit vultus eius ⁊ sequitur quibusdam diebus interpositis dixit Cayn ad Abel fratrem suum. Egrediamur foras. Cumq; simul in agrum venirent: consurrexit cayn aduersus abel fratrum suum: et interfecit eum.

criminum pctã principalia superbia inuidia.

Culparũ fontes sunt fastus liuor et ira.

desidia luxuria q̃tum ad mentem/cupido crapula luxuria q̃tum ad opus.

Accidiaq; venus et auaritia/gula luxus.

¶ In ista parte autor ostendit que sunt peccata mortalia dicens. q fontes peccatorum sunt superbia. i. fastus. liuor. i. inuidia/ira/accidia/auaritia/gula/luxuria.

Circa textũ dubitatur.
- Primo. Quid sit superbia: et que sunt species eius.
- Scdo. Conformiter dubitat de inuidia: ⁊ cũ hoc de ira eodẽ modo.
- Tertio de accidia.
- Quarto. De gula.
- Quinto. De auaritia.
- Sexto. De luxuria.

¶ Ad primũ dubium respondet. q scdm Augu. superbia sic describitur. Superbia est peruerse celsitudinis appetitus. Uel scdm Thomã. Superbia est cum quis de se extollit supra id quod est sibi prefixum a deo sine regula diuina: ⁊ species superbie patent breuiter in hoc metro.

iactantia vana glia impatiẽtia paupez derisio

Jan van impa deri

simulatio arrogãtia hypocrysis contẽptus displicentia.

simul ar hypo con displi

¶ Inuidia est odium aliene felicitatis. Uel scdm Johannem damascenũ. Inuidia est tristicia de bonis proximi. ⁊ species inuidie etiam patent.

detractui rex vel bonorum. gaudiũ de malo alteri⁹. inuocatio. aggregatio. dlatio

Trac gau in ag di

machinatio/oppositio/captio in verbis/surreptio bonorum suspicio mali.

Mach op cap surrep/quoq; suspi

¶ Ira sic describitur scdm Augustinum. Ira est vlcicendi volũtas. Uel secũdum Thomam. Ira est appetitus vindicte. ⁊ species eius patent.

contentio rixatio verba mala maledictio lobediẽtia/reddẽ malũ p bono

Con rix ver ma inob red

blasphemia irritatio preuaricatio pberatio pxi. homicidiũ. vindicta. odiũ.

Blas ir pre ver ho vin od

¶ Ad tercium respondetur. q accidia sic describitur secundum Johannem damascenum. Accidia est tristicia aggrauans animum hominis vt ei nichil agere libeat. Uel sic. Accidia est de virtutum laudabili exercitio vtriusq; hominis languida delectio: ⁊ species eius patent in his metris.

ignorãtia/derelictio dei. desidia. negligẽtia bñ faciẽdi. somn⁹ tpe seruitij dei. ociũ.

Ig dere de neg som oci

desperatio stulta locutio. tristicia in adversis cura rer tpaliu hortatio
Des stul trisquoq cur hor
Ad quartum rndetur. q avaricia sm Tullium. est immoderat amor habend divitias. Unde sic scdm Ber. Avaricia est quarulibet rerum insatiabilis et inhonesta cupido. Et species eius patent in his versibus.
vsura furtum rapina simonia mendacium infidelitas
Usura fur rap simo men in
fraudulentia. obduratio dolositas debitor no solutio. cupiditas. periurium
Frau ob do de cu per
Ad quintu rndetur. q gula sic describitur. Gula est immoderata cibi et pot avi ditas .i. cupiditas. Vel sic. Gula est vorax edacitas viribus non contenta. Vel sic secundum alios. Gula est quando aliquis in comedendo vel bibendo ab ordine rationis receditur. Et species eius patent in his versibus.
scurilitas ebrietas. vomitus. ludus talor. destructio sacri tpis esus rer
Scur e vo lu sacri esus
tpis fractio ieiunior voti fractio vel non observatio
fractio ieiu quoq voti
Ad sextum respondetur. q luxuria sic describit. Luxuria est libidinose voluptatis appetitus. Vel sic ex immundis desiderijs veniens lubrica mentis et carnis prosecutio. Et species eius patent in his versibus.
incest meretricu. defloratio vginu. rapt violet. adulteriu. puocatio luxurie.
In me flo rap ad pro
nocturna pollutio. cocupiscetia. 9sensus. violatio. tpis satisfactio.
noc concu con vio tempo
pro qn divisim. s. qolibet pctm peccata. cofessus fueris. sacerdoti.
Cuq sigillatim mortalia dixeris vni
oia peccata .i. pariter .i. que aggravant peccata.
Cuncta simul quecuq gravant sequentia culpas
confitere in voluntate facere illud peccatum desiderasti.
Dic citra factum committere quod voluisti
enarra pcta cofitere illa peccata. a memoria recessa
Dic venialia dic que sunt a mente relapsa
enarra peccata .i. vniversaliter pcta pande
Dic tua delicta generaliter illa revela
pro qr culpabilis. criminibus sua confitetur
Nam reus in multis quando peccata fatetur
oia pecca simul pandat nullu pctm. confessus esse apparet.
Vel queuis dicat vel nil dixisse videtur
.i. vltimum integre aliquis confiteatur
Postremum crimen si pure quis fateatur
post hoc silere oe pctm committit sequitur
Inde tacere potest quicquid redit aut comitatur.
In ista parte autor ostendit quo modo debet fieri confessio de peccatis venialib et de alijs peccatis concomitantib alia peccata mortalia dicens. quando tu peccator confessus es peccata mortalia: tunc etiam debes 9fiteri peccata concomita=

tia et non solum peccata perpetrata per opus extrinsecum. sed etiam per voluntatem peccandi q̄ non sequebat operatio. dic etiam peccata venialia ⁊ illa que relapsa sunt a mente. i. memoria. dic etiā tua vniuersaliter nullū pretermittēdo. nā peccator faciens cōfessionē vel dicat oia pctā simul. vel non videt aliquid dixisse. Sed si confiteatur pctā sua vsq ad extremū ⁊ si postea iterum faciat aliquod pctm̄ vel si aliquod redeat sibi ad memoriā tunc potest tacere de primis confessionibus.

Circa textum dubitatur.
- Primo. quid sit peccatum veniale.
- Secundo. per que remittuntur peccata venialia.
- Tertio. quid nocent peccata venialia.
- Quarto. vtrū peccatum veniale sit mortale.
- Quinto. vtrum voluntas peccandi sine operatione sit peccatum.
- Sexto. vtrum potentia peccandi sit a deo.

¶ Ad primū dubium respondet q pctm̄ veniale ſm Augustinū sic describitur. est quod hoiem vsq ad reatum ꝑpetue mortis non grauat: sed tamen semꝑ penā meretur. et est semper a voluntate hoc mouente vel ꝑmittente vel non cohibente. Unde peccatum veniale nocet multipliciter. primo: quia ad penam obligat vt dicetur in tertio dubio.

¶ Ad secundū respondet q septem modis remittitur peccatū veniale. Primo per dignam eucharistie sumptionē. Secundo per aque bn̄dicte aspersionem. Tertio. per elemosinarum largitionem. Quarto. per dominicā orationē. Quinto per generalem cōfessionem. Sexto per episcopalem benedictionem. Septimo. per veram contritionē. vñ ꝟsus. Ungor confiteor aspergor/conteror/oro. Do q benedico/que sunt venialia tollo.

¶ Ad tercium respondet q peccatū veniale multis modis nocet. Primo quia obligat ad penam: sed non ad penam eternam nisi adiungat mortali peccato. Secundo nocet: quia animam maculat. Tertio nocet: quia minuit feruorem charitatis/sicut aqua modica proiecta in ignem non extinguit ignem: calorem tamen eius minuit. Quarto. quia peccatum veniale impedit: vt potestas anime in bonis lassetur et impediatur. sicut grauiꝰ vadit equus oneratus pondere q̄ sine pondere. Quinto nocet. quia tardat hominē a gloria celesti: quia homo statim debet euolare post mortem ad gloriā. ſ3 cogitur ꝑpter venialia expectare per tempus in purgatorio. Sexto. quia diminuit bona glorie celestis. Septimo. quia venialia peccata sepe faciunt occasionem mortalium.

¶ Ad quartū respondet. q ꝓprie loquendo veniale nūq̄ fit mortale. tamē casus q̄ de se est venialis pōt fieri mortalis quatuor modis. Primo ex scientia. qꝛ quicquid fit cōtra cōscientiā fit mortale et edificat ad gehennā. Scd̄o ex placētia. vnde Aug. nullum pctm̄ intantū est veniale qd̄ nō fiat mortale dum placet. Tertio ex dispositione. qꝛ homo frequenter lapsus in veniale disponitur ad mortale. Quarto ex progressu. qꝛ veniale si non prohibetur quando progreditur fit mortale.

¶ Ad quintū respondet. q peccatum principaliter consistere dicitur in voluntate: vt patuit ex vna diffinitione pcti circa primū dubiū illiꝰ textus. Ut dimittaris. ⁊c.

¶ Ad sextum respondetur secūdum magistrū sententiaꝝ q potestas peccandi vel malefaciendi fit a deo. Unde apostolus. non est potestas nisi a deo. Item iesus dixit ad pylatum. non haberes potestatem in me vllam nisi tibi data esset desuper. Item dyabolus anteq̄ percuteret Job dicebat domino: mitte manum tuam. i. da michi in eo potestatem.

pctā religio. diuersitas locoꝝ. cognitio int̄ bonū ⁊ malū. diuersitas tp̄m.

Aggrauat ordo/locus/peccata/scientia/tempus/

senectus/an sit liber vel fuꝰ/repetitio pctōꝝ/plōgatio/multitudo/rō q̄re peccaui.

Etas/conditio/numerus/mora/copia/causa

maneries in pctō dignitas ecclesiastica/modica resistentia.

Est modus in culpa status altus lucta pusilla.

¶ In ista parte autor ostendit circūstantias aggrauātes pctā dicēs q ordo/locus/sciētia/etas/conditio/numerus/mora/copia/causa/ modus pctōrum/status altus/id est dignitas/pusilla lucta. id est modica resistentia aggrauant peccata.

Primo. Que sunt circunstantie aggrauantes.
Secundo. Qualiter iste circunstantie aggrauant peccata.
Circa textum dubitatur
Tertio. An etiam sunt circunstantie alleuiantes peccata.
Quarto. Utrum sit necessarium confiteri circunstantias aggrauantes.
Quinto. Quot modis vnum peccatum est grauius altero.
Sexto. De intellectu et declaratione littere.

¶ Ad primum respondetur. quod iste sunt circunstantie aggrauantes. scilicet ordo/locus. etc. que patebunt in solutione sexti dubij.

¶ Ad secundum respondetur. quod circunstantiarum aggrauantium quedam aggrauant in eadem specie/et quedam trahunt in alienam speciem. Exemplum vt coire cum congnata vel coniugata. est circunstantia trahens in alienam speciem peccati. Item circunstantiarum aggrauantium in eadem specie. Quedam aggrauant notabiliter sicut furari centum marcas auri notabiliter grauius est quam furari denarium. et per consequens quantitas illa rei subtracte notabiliter aggrauat. Sed tamen est in eadem specie furti. Alie aggrauant in eadem specie: sed non notabiliter. sicut scientia: diuitie: et huiusmodi. Item circunstantiarum quedam sunt peccata in se: vt est numerus peccatorum. Et quedam non sunt peccata in se: tamen aggrauant peccata vt scientia/tempus/locus. etc.

¶ Ad tertium respondetur. quod sicut ponuntur circunstantie aggrauantes: sic etiam circunstantie alleuiantes. Unde cuilibet circunstantie aggrauanti correspondet vna alleuians que se habet priuatiue ad circunstantiam aggrauantem. Unde scientia aggrauat si assistat: si non alleuiat. Et sic similiter dicendum est de alijs circunstantijs.

¶ Ad quartum respondetur. quod necesse est confiteri omnes circunstantias trahentes peccata in aliam speciem. Unde pro adulterio non sufficit dicere. peccaui cum quadam muliere: nisi confiteatur notabiliter circunstantias aggrauantes: nec pro subtractione denariorum non sufficit dicere subtraxi aliquid sed confiteri oportet circunstantias aggrauantes notabiliter.

¶ Ad quintum respondetur. quod multipliciter vnum peccatum est grauius altero. Primo causalitate: vt peccatum luciferi quod processit ex intrinseca malitia. Secundo generalitate: vt peccatum ade in quo nos omnes peccauimus. Tertio ex difformitate: vt peccatum iude scilicet traditio christi. Quarto difficultate remittendi: vt peccatum in spiritum sanctum quod dicitur irremissibile. Quinto periculositate: vt peccatum ignorantie crasse: quia talis ignorantia decipit hominem. Sexto inseparabilitate: vt peccatum cupiditatis. Unde licet omnia peccata senescant in homine: sola tamen auaritia iuuenescit. Septimo difficultate expugnandi: vt superbia que efficitur inexpugnabilis quando dominatur. Octauo mentis cecitate: vt illa que vsum rationis penitus excecant

¶ Ad sextum respondetur. quod prima circunstantia aggrauans peccata est ordo. Nam grauius peccat episcopus quam presbyter/et presbyter quam dyaconus/et dyaconus quam subdyaconus. etc. hoc est in eisdem peccatis. Secunda est locus. quam grauius sit peccatum in ecclesia quam in cymiterio: et generaliter in loco consecrato quam non consecrato. Tertia est scientia: vt plus peccat sapiens quam insipiens et semper in eodem peccato. Quarta est tempus: quia grauius fit peccatum in diebus festiuis et in ieiunijs quam in alijs diebus. Quinta est etas: quia plus peccat senex quam iuuenis in peccato eodem Sexta est conditio: quia magis peccat mulier coniugata quam ancilla luxuriando. Unde lex moysi precepit mulierem maritatam pro fornicatione lapidari/ ancillam vero flagellari. Sexta est numerus. scilicet peccatorum. Unde Esai. quam vilis facta est mens tua nimis iterans vias tuas malas. Octaua est mora. id est permanentia in peccatis et dilatio penitentie que valde grauant peccata. Nona est copia rerum mundanarum: quia cui committitur magis negligens deo efficitur quando eum offendit: vel copia. i. multitudo peccatorum. Et sic per numerum peccatorum potest intelligi multiplex repetitio eiusdem peccati. Decima est causa scilicet vtrum peccatum fiat ex suggestione aliqua vel non vel ex inuidia vel ex pura malitia/vel alia causa. Undecima est modus peccandi. Unde si dormiens cum muliere non teneat modum naturalem fit grauius peccatum si alius esset. Duodecima est status altus scilicet dignitatis ecclesiastica vel secularis. Quanto gradus altior tanto casus grauior. Decimatertia est modica resistentia. id est lucta pusilla. quia grauius peccat qui parua tentatione vincitur et non resistit ei/quam si fortiter resisteret: et tunc tandem vinceretur.

infirmus penitentiam agat .i. crimina scilicet ore.
Eger peniteat et culpas confiteatur.

id est iniungetur egro corpalis pnia manifestetur.
Non imponetur huic pena: sed insinuetur.
pniam eger perficiet .i. ꝯualescētia corporalis. egro. tribuatur.
Hanc tamen implebit si firma salus sibi detur.
eger moriatur liberet q̄ habet ꝯtrationē. confessor infirmum.
Si migret absoluat contritum presbyter egrum
egrum orationes alleuent abstinētia elemosyne. amicorum.
Huncqꝫ preces releuent ieiunia dona suorum.
pnia verecundia turpis post mortē fias.
Ut sit pena rubor tibi vilis vt efficiaris
expertior p q. efficiaris. imponitur .s. infirmo id est confitearis.
Doctior vt fias iungitur vt fatearis
abscondet. in vltimo tua peccata
Juditio teget extremo confessio culpas
vt non cernat saluator. p vel .i. dyabolus ille homo. culpas.
Ne videat deus aut demon qui facit illas.

¶ In hac parte autor ōndit quō eger seu infirmus debeat penitere .i. cōfiteri: ꝛ quō sibi imponēda sit pnia. Scdo quō debeat absolui. ibi. Si migret. ꝛc̄. Tertio quō sit penitēdū et quare. ibi. Doctior vt fias. Et dicit q eger .i. infirmus debet habere cōtritionē et ꝯfiteri plenarie peccata sua ꝛ velle facere pniam ꝛ sibi nō debet imponi pnia: sed debet sibi sic notificari vt si fiat sanꝰ vt illā impleat: sed si moriat debet absolui a pctis suis ꝯtritis et confessis: et debet releuari per pias elemosynas/preces et ieiunia suoꝝ amicoꝝ: ꝛ loco pnie debet ei imponi rubor quem habebit de hoc q tam vilis erit post mortē. Et vt tu peccator fias doctor .i. sapientior ad inquirendū de peccatis debes nude confiteri: et subiungunt causam. ibi. Juditio teget. dicēs q confessio est tante potestatis q in extremo iudicio totaliter tegit peccata. q nec deus/nec demon. id dyabolus: nec ipse peccator posset videre illa.

	Primo. Quomodo morientibus sit imponenda penitentia.
	Secundo. Quomodo et a quibus peccatis sunt absoluendi.
Circa textum	Tertio. An quis posset in fine vite sue facere pniam bonam.
dubitatur.	Quarto. Quid sit de illo qui preuenitur morte anteqꝫ confiteatur
	Quinto. Quomodo aliquis sit doctior in confessione.
	Sexto. De extremo iuditio vbi/quomodo: et quibus fieri debeat.

¶ Ad primū dubiū r̄ndetur sm̄ magr̄m sniaꝝ sic dicentem. de infirmis in periculo mortis positis inquirenda est pura confessio pctōꝝ: tn̄ illis non est imponenda q̄titas pnie: sed tm̄ est manifestanda seu insinuanda: ꝛ si migrauerit tūc amicoꝝ orationibus et elemosynarum largitionibus pondus penitentie est subleuādum. si post conualuerit: penitentiam sibi insinuatam diligenter adimplebit.

¶ Ad secundū respondetur. q tpe necessitatis scꝫ egritudinis vel mortis potest quilibet infirmus a quolibet presbytero absolui q̄uis in snia excōicationis esset. Un̄ si presbyter abnegauerit pniam penitentibus moriētibus reus erit animarum: quia dominus ait. Cum conuersus fuerit peccator saluus erit. Unde cōfessio potest esse in vltimo tempore vite: vt patet de latrone dextri lateris.

¶ Ad tertium respondetur ex dubio precedenti. dicit tamen Aug. q difficile est scire vtrum talis saluetur vel damnetur: ꝛ ideo infert. Si vis a dubio liberari et certus esse age penitentiam dum sanus es. Et ideo est valde periculosum differre penitentiam vsqꝫ ad finem vite.

¶ Ad quartū r̄ndet scdm̄ mgr̄m sniaꝝ li. iiij. q si q̄s nō sit cōfessus ꝛ habet bonū testimonium q non poterat inuenire sacerdotem: quia preoccauit cum mors in domo vel in via: et si parentes faciant oblationem pro eo ad altare firmiter sperandū est de salute et saluatione eius: quia deus est inspector cordis.

¶ Ad quintum respondetur. q dupliciter aliquis potest fieri doctior in confessione. Primo: quia cautior est ad cauendũ sibi de peccatis. Scdo: quia sapientior seu magis sit instructus. Nam in confessione non solum vitia sunt manifestanda: sed etiam doctrine ⁊ informationes salutares sunt exhibende.
¶ Ad sextum rñdetur. q extremum iudiciũ est horribile/ineuitabile/inopinabile/⁊ erubescibile. Erit in valle iosaphat multiplici ratione. Primo: quia ille locus est cõmunis: quia est media regio terre habitabilis. Secundo: quia est locus famosissimus et publicus propter opera nostre redemptionis: que ibi gesta sunt. Tertio: q; iosaphat interpretatur iudiciũ dñi. Unde iohel. Congregabo omnes gentes ⁊ ducam eos in vallem iosaphat: et ibi disceptabo cum eis. Etiã ſm magistrum sniarũ. Nõ solum xps iudicabit: sed etiam sancti eius. Iuxta illud dñi. Uos qui secuti estis me sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel.

sup. ad peccatores. mitis.
Confessor dulcis affabilis atq; benignus
ad iniungendã pniam. ad iudicandum pius id est condolens.
Sit sapiens iustus sit mitis compatiensq;
p sicut pctm̃ qd ipsemet fecit sic. abscondat crimina pctoꝝ confessione dicta.
Ut crimen proprium celet peccata reorum.
tardus ad imponendũ dolorẽ promptus ad dandum remissionem.
Sit piger ad penam sit velox ad miserandum
id est dolentem se ostendat peccatorẽ macula austerũ.
Et doleat quotiens facit illum culpa ferocem
id est emittens pia verba dans verba consolatoria dans verba correctoria.
Infundens oleum mulcens vinumq; flagellans
aliqñ .i. ferocitatẽ qñq; exhibeat dulcedinem.
Nunc virgam patris nunc prebeat vbera matris
confessori. loquat tacite aut alte puniat verbis. vrget.
Sibilet et cantet stimulet cum cogit oportet

¶ In hac parte autor determinat de confessione put respicit cõfessorẽ. Et diuidit. Nam primo ostendit quõ se habebit confessor in gestis qñ audit cõfessiones. Scdo ondit quõ se habebit in interrogando. Tertio quales excitationes habebit ꝯfessor ergn confitentem. Quarto ꝯparat confessorẽ medico. Quinto ondit in speciali qualis pnia debet imponi p pctis varijs. Sexto de operibus mie. Septimo ondit generaliter quõ pnia sit iniungenda: partes patebũt in processu. Prima pars adhuc diuidit in duas. Nã primo ostendit qualis debet esse confessor. Secundo qualiter debet celare peccata sibi in confessione dicta. ibi. Ut crimẽ proprium. Dicit primo sic. q confessor debet esse dulcis/affabilis/benignus/sapiens/mitis/iustus/pius/⁊ patiens. Tunc ibi. Ut crimen. dicit sic. confessor debet celare peccata confitentiũ sicut sua propria peccata. Et debet esse piger ad pniam: ⁊ velox ad dei miam: debet etiã dolentẽ se ostendere qñ culpa facit ipsum peccatorem ferocem. i. superbuz. Debet etiam habere qñq; mollia verba et blanda: et qñq; aspera et ferocia: et debet dare interdum virgã patris. i. austeritatem in verbis: ⁊ qñq; prebere vbera matris. i. dulcia et suauia verba. Et quandoq; debet sibilare. id est secrete vel basse loqui: et qñq; cantare. id est alte loqui secundum oportunitatem.

Circa textũ dubitatur
Primo. Utrũ vnus confessor posset mutare pniam iniunctã ab alio.
Scdo. Quid debet fieri de surdis ⁊ mutis: ⁊ quõ debeãt cõfiteri.
Tertio. Si sacerdos añ ꝯfessionẽ sciret pctm̃ aliqd vtrũ deberet sibi dici
Quarto. Que sit pena sacerdotis reuelãtis pctã sibi ꝯfessa (i ꝯfessiõe
Quīto. si ꝯfitẽs daret ꝯfessori licentiã reuelãdi vtrũ pt pctã reuelare
Sexto. Si confessor cogeretur reuelare: vtrum potest reuelare.

¶ Ad primũ dubiũ rñdet. q si confessor velit mutare pniam debet quatuor aduertere. Primum est. q discrete mutet illam penitentiã. i. q non imponat leuiorem vel

grauiorem pniam nisi ex certis et legitimis causis. Scdm est pter rationabilem et necessariam causam. Tertium est q hoc faciat respectu suorum subditorum. Quartum est. q talis pnia non sit iniuncta pro casu pertinente ad superiorem.

¶ Ad scdm rndetur. q surdi et muti debent signis induci ad confessionem et ad detestationem peccatorum: et notabiliter percipitur eorum deuotio vel voluntas confitendi si possent: iudicandum est de illis sicut de confessis. Hec Raymundus.

¶ Ad tertium rndetur q sic. q illud quod prius sciuit confessor hoc sciuit vt homo: sed quod per confessionem scit hoc nõ scit vt homo: sed vt deus. Et propter hoc publici peccatores quorum peccata non solum sunt nota sacerdoti: sed etiam alijs tenentur confiteri illa peccata publice.

¶ Ad quartũ rndetur que sit pena sacerdotis reuelantis peccata sibi in confessione dicta. Prima est. qr peccat mortaliter si verbis vel signis illa reuelauerit: vt patet extra de pnia et remissione ca. omnis. Secũda est: quia debet deponi ab officio sacerdotali. Tertia est per totam vitam suam peregrinetur vel in arctũ monasteriũ ad agendũ perpetuam pniam. Vñ Gregorius. Caueat sibi ante omnia sacerdos ne de hijs que sibi confitentur peccata alicui recitet: non propinquis/non extraneis/ nec quod absit pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit deponatur et omnibus diebus vite sue perigrinando pergat.

¶ Ad qntũ rndet. q si pfitẽs daret pfessori licẽtiã reuelãdi: si illud reuelet nõ frãgit sigillũ pfessionis: tutũ est tñ ne pfessor reuelet nisi magne vtilitates possent inde sequi. Et hoc duabus de causis. Prima est pter reuerentiã sacramenti. Scda est ne cõfitens postea dicat illum confessorem reuelasse peccata sibi in confessione dicta.

¶ Ad sextũ rndetur. q si confessor cogitur per obedientiã vel iuramentũ vel penã et scit tale crimẽ de tali cuius confessor fuit: tũc confessor si non potest per aliã viã euadere: potest licite iurare q nescit illud crimẽ de illo quamuis tñ scit: nec in hoc est piurius: qr iuramentũ nõ cogit eũ ad dicendũ aliud q̃ qd ipse scit vt homo: sed qd ipse scit in confessione non scit vt homo: sed vt deus: cuius pro tunc est vicarius. Vñ Augustinus dicit. Nichil minus scio q̃ quod in confessione audio.

in principio confessor interroget pctõr qualiter fidẽ catholicã habeat.
In primis querat contritus quomodo credat
fidelis sit perfecte scz cum .i. cõfiteat scz cum.
Si credat sane corde fateatur et ore
postea perscrutant peccatoris crimina solerter scz confessori
Post hec rimetur peccantis vulnera caute
.i. abominabile vitium confessor dicat aliquid.
Contra naturam culpam non exprimat vllam
ne deteriori peccato homo interrogetur.
Nec super enormi simplex si conueniatur
peccato cognouit faciendum inducatur
De quo nil sciuit ad agendum sic moueatur
coniunx illius peccati culpabilis sapiente.
Vxor adulterij rea confessore perito
agat pniam iniunctam viro suo.
Sic luat admissa ne sit suspecta marito

¶ In ista pte autor ondit quõ pfessor dz inqrere de pctis. Et diuidit. nã primo ondit qd debet inqrere. Scdo qd pfessor nõ dz inqrere. Tertio quõ adultera dz confiteri. scda ibi. Contra naturã. tertia ibi. Vxor adulterij. Dicit pmo sic. q in principio confessionis ante oia pfessor debet inquirere de fide confitentis: qr fides est fundamẽtum oim virtutũ. Deinde debet querere de singulis pctis: sed non debet querere de pctis contra naturã: ne peccator moueatur ad agendũ talia peccata contra naturã que prius nesciuit. Dicit vlterius. q vxor adultera debet confiteri sapienti pfessori et sibi debet imponi talis penitentia q non habeatur suspecta viro.

Circa textū dubitatur

Primo. Quid sit fides.
Secundo. Quare primo querendum sit de fide.
Tertio requiruntur ad perfectionem fidei.
Quarto. Quid operatur fides in homine.
Quinto. In quibus peccatis nō debet multiplex inquisitio fieri.
Sexto. Quid sit adulterum.

¶ Ad primū dubiū rñdet: q̄ sm aplm fides sic describitur. Fides est substantia rerum sperandaꝝ argumentum non apparentium. vñ Fides est substantia .i. fundamentum primi habitus virtutū ⁊ est sperandaꝝ reꝝ: q: fides propter assensum facit in nobis subsistere res sperates: ⁊ est argumentum quod probat de non apparētibus q̄ sic sint. Et dr nō apparētiū: q: fides illa manifestat q̄ per se nō apparēt. Vñ etiā magr̄ sniaꝝ dicit. q̄ fides est virtus quo creduntur que non videntur.

¶ Ad sm rñdetur. q̄ ideo pmo in ꝯfessione querendū est de fide: q: fides est fundamentū aliaꝝ virtutū quod multipliciter patet. Nā primo q̄ vult cōtēplari sine fide est similis illi q̄ solē vult videre sine oculis. Scdo qui predicat sine fide sermonē nō loquitur: sed comparatur plumbo deaurato. Tertio qui operatur sine fide: est similis illi qui struit pulchra edificia super arenam: q: fundamentum non ponit.

¶ Ad tertiū rñdetur. q̄ multa requirūtur a fidei perfectionem. Primum q̄ sit charitate informata: sicut fides marie magdalene: q: fides ei⁹ ipsam saluā fecit: ⁊ ideo ipi dimissa sūt pctā multa. Scdm q̄ sit deuotiōe feruida: sicut fides mulierꝫ: cui deus dixit. O mulier magna est fides tua. Tertium. q̄ sit bonis operibus approbata sicut fuit fides sancti Cornelij/ Gregorij: ⁊ alioꝝ. Quartū est. q̄ sit fortitudine roborata: sicut fides sācti Stephani/ Laurentij: ⁊ aliorum martyꝝ. Quintum est. q̄ sit humilitate subiecta: sicut fides beate marie virginis: que ait. Ecce ancilla dñi. ⁊c̄.

¶ Ad quartū rñdetur. q̄ fides multa bona facit in homine. Primo saluat holēm vt dictum fuit Marie magdalene. Fides tua te saluam fecit. Scdo mentem purgat. Vñ in actibus apl'oꝝ. Fides erat purificans corda eoꝝ. Tertio contra mundū pugnat. Vñ. Sācti per fidē vicerūt regna. Quarto postulata impetrat. Vñ. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut petisti. Quinto temporalia contēnit. Vñ. Fides moyses grandis factus regiā dignitatē spreuit. Sexto perseuerare facit. Vñ. Tu autem in fide stas .i. perseueras. Septimo iustificat. Vñ. Credidit abraham deo: ⁊ reputatum est ei ad iusticiam. Octauo beatificat. Vñ in euāgelio. Quia vidisti me. Thoma credidisti: beati qui non viderunt ⁊ crediderunt. Nono alias virtutes super edificat: quia est fundamentum aliarum virtutum.

¶ Ad quintum rñdet. q̄ principaliter in duobus pctis nō debet esse multiplex interragatio. Primū est luxuria .i. pctm̄ cōtra naturā: q: per hoc simplices possent se mouere ad opus. Scdm est auaritia: ⁊ specialiter de turpi lucro nō debent fieri subtiles inquisitiones: ne posterius comittant talia peccata.

¶ Ad sextum respondetur. q̄ adulteriū est alicuius violatio. Et dicitur quasi ad alterius thori accessio. Et potest vir tripliciter committere adulterium. Primo modo si ipse sit vxoratus: ⁊ peccat cum soluta. Secundo modo. si sit solutus ⁊ peccat cum muliere mariata. Tertio modo fit quando vterq: .i. tam vir q̄ꝫ matrimonialiter copulati. Et istud est ceteris grauius. quia ab vtraq: parte committitur adulterium: sed in alijs tantum ab vna parte committitur.

exhortet penitētes sacerdos iteꝝ pctā incadant.
Sepius ammoneat confessor ne recidiuent
pctōres iteꝝ cadant hortetur scꝫ peccata sua
Si relabantur moneat q̄ confiteātur
quilibet scꝫ inordinata solitaria impediūt secreta fugito.
Quisquis amans loca sola nocēt loca sola caueto
fugiant modos ad ruinā inducentes.
Et vitent causas ad lapsus allicientes
cures pniam perficere iniunctam pro pctis.
Sollicites penam complere satisfacientem

suum custodiant diligenter suos corde membra.
Os seruent caute sensus cum pectore renes
.i. ad malos. lapsus predictorum pronior consuetudo
In prauos horum usus horum proclinior usus
dictum graue plus custodire necessarium
Hoc est difficile magis et seruare necesse.

¶ In ista parte ostendit autor quomodo confessor exhortari debet peccatores vt deserant peccata & dicit quod confessor sepius debet amonere homines confessos ne iterum cadant in peccata. Et si ceciderint iterum in peccata quod statim faciat confessionem: & ille qui amat debet vitare loca secreta: & quod ipse confessus impleat penitentiam sibi iniunctam/ & vitet illa per que cadere posset in peccata: & seruet caute os/ sensus/ cor & renes: quia illa prona sunt ad peccandum: & ergo difficile est illa seruare. id est summe necessarium.

Circa textum dubitatur
Primo. quid sit recidiuare.
Secundo. vtrum confessor possit accipere iuramentum vel votum a confitente ne recidiuet
Tercio. vtrum opera viua prius facta mortificentur per recidiuationem
Quarto. vtrum bona opera prius facta reuiuiscant per penitentiam sequentem.
Quinto. quare amans debet cauere loca secreta.
Sexto. quare os/ sensus/ & renes debent caute seruari.

¶ Ad primum dubium respondetur. quod recidiuare est iterum post confessionem in peccata statim cadere: & est valde horribile quia nocet multipliciter. Primo quia homo per peccatum secundarie fit impotentior ad surgendum. Secundo: quia culpa fit difficilior ad remittendum. Tercio: quia deus fit difficilior ad placandum. Quarto: quia dyabolus fit difficilior ad expellendum: & in his omnibus possumus habere exemplum in vulnere prius sanato quod si iterato aperiatur tardius sanatur quam si ibi nunquam vulnus fuisset.

¶ Ad secundum respondetur. quod non est semper licitum capere iuramentum vel votum a confitente ne recidiuet: & hoc ideo euitemus periculo/ quia si recidiuaret post iuramentum vel votum dupliciter peccaret. scilicet recidiuando & votum infringendo. Sunt tamen aliqui casus in quibus potest capi iuramentum a confitente quod non committat amplius talia. scilicet quando quis absoluitur ab excommunicatione. Item quando aliquis fuit incendiarius. Item hereticus. Item existens in nephando crimine.

¶ Ad tercium respondetur. quod dupliciter opus dicitur viuum. Uno modo: quia efficitur a vita: & sic opus factum in charitate nunquam mortificatur. Alio modo quia efficit vitam: & hoc dupliciter. vel quo ad subiectum proprium & sic mortificatur. vel quo ad subiectum alienum. & sic non mortificatur: quia venit ad gloriam electorum.

¶ Ad quartum respondetur. quod opera bona facta in peccato mortali nunquam reuiuiscunt per penitentiam sequentem valent tamen ad tria. vnde versus. Que sub mortali bona fiunt dant bona terre. Et faciunt abile: minuunt tormenta gehenne. Sed bona opera mortificata per recidiuationem possunt viuificari per penitentiam sequentem aut per gratiam superuenientem. Unde versus. Illa reuiuiscunt que quondam viua fuerunt. Uiuere non possunt que mortua nata fuerunt.

¶ Ad quintum respondetur. quod amans debet vitare loca secreta. quia loca & tempora inducunt hominem sepius ad peccandum/ & maxime ad luxuriam vt solet dici in his versibus. Si venerem vitare velis loca tempora vita. Nam locus & tempus pabula prestant ei.

¶ Ad sextum respondetur. quod os ad duo deseruit: Primo. scilicet quo ad saporem ne homo peccet: ergo saporem & gustum debet caute custodire. Secundo deseruit ad loquelam: nam in multiloquio non deest peccatum. Sensus etiam debent caute seruari: quia sunt porte corporis quibus peccata possunt intrare: & precipue visus & auditus: & ergo caute debet seruari. Pectus etiam debet seruari. scilicet pro peccatis cordis. Renes etiam debent seruari pro luxuria que ex ipsis oritur. Renes luxurie sunt sedes ac alimenta.

.i. iudex extrinsecus aliquas inhibetur.
Utque foris iudex per personas prohibetur
.i. conuertere suum dans medicinam mutare prohibetur
Flectere iudicium medicus variare vitatur

scȝ confessor invidia provideat. dilectione.
Sic anime iudex odio caveat vel amore
peccata cū pnia gravare mitigare.
Offensas penis onerare vel alleviare
sancte consuetudines antiquoꝝ traditiones. cōfessor imitetur.
Ecclesie mores vel patrum scripta sequatur
.i. q̄titas pnie ꝫm quantitates peccati.
Sitq; modus pene iuxta moderamina culpe
modus facilior dolor gravior.
Et tanto levior quanto contritio maior
sanant diversa medela infirmum.
Ut medici curant vario medicamine corpus
demonstrent infirmitates scȝ illarum inflammationē cutis.
Ut curant febres vt vulnus sive tumorem
peccatricis diversas exigunt remedia
Sic anime varias egre poscunt medicinas

¶ In ista parte autor comparat cōfessorem ad iudicem secularem ⁊ ad medicum. Et dividitur. Nam primo patet quod dictū est. Secundo ostendit specialiter: ⁊ cōparat cōfessorem ad medicum ibi. Ut medici curant. Dicit primo sic. q' sicut iudex extrinsecus non debet flectere iudicium propter personas/nec medicus variare debet medicinam propter personas: nec cōfessor variare debet penitentiam propter personas. Sic etiam iudex vel medicus anime. id est confessor non debet confessis alleviare vel aggravare penitentiam propter odium vel amorem: sed debet respicere ad consuetudinem ecclesie/ad dicta doctorum/ad q̄titatem culpe: et ad magnitudinem contritionis. Unde sicut medici curant varias infirmitates variis remediis vel medicinis. Nam aliter febres/aliter vulnera/et aliter tumores curant. Sic etiam anime peccatrices variis indigent remediis contra alia et alia peccata.

	Primo. Quot modis frangitur iusticia iudicii.
	Secundo. Que requiruntur ad rectum iudicium.
Circa textum	Tertio. Quid valet iusticia.
dubitatur	Quarto. Utrū acceptio personarum sit peccatū in iuditio.
	Quinto. Utrum iudex potest accipere munera.
	Sexto. Quid intelligit auctor per febres/vulnus/et tumorem.

¶ Ad primum dubium respondetur. q' tripliciter pervertitur sive frāgitur iusticia iudicii. Primo amore. scilicet persone vel pecunie. Unde Esaias. Ve vobis qui iustificatis impium pro muneribus: et isti sunt iam delecti in mundo. Secundo pervertitur iusticia timore. contra quod dicit euangelium. Nolite eos timere qui occidūt corpus: animam autem occidere non possunt. Tertio ira vel invidia. Unde in euangelio. Pylatus sciebat q' per invidiam tradidissent iesum. Et valde laudandus est iudex qui non flectitur aliquo istorum modorum. ⁊ isti modi habent etiam veritatem de iudice anime scilicet confessore.

¶ Ad secundum respondetur. q' tria requiruntur ad hoc q' iuditium sit iustum. Primum est q' procedat ex iusticia. id est q' sententia sit iusta. Secundum est. q' in iudice sit auctoritas iudicandi. Unde iudex secularis non potest se intromittere de causis ecclesiasticis. Tertium est. q' sententia conferatur secundum rectam rationem prudentie: alias esset iudicium suspiciosum et temerarium.

¶ Ad tertium respondetur. q' iusticia primo modo beatificat. Unde in euangelio. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam ⁊c. Secūdo exaltat. Unde in libro sapientie. Qui operatur iusticiam exaltabitur. Tertio appetitū concupiscentie refrenat. Uñ Esaias. Erit iusticia cingulū lumboꝝ eius. Quarto a morte eterna liberat. Uñ in prover. Iusticia a morte liberat. Quīto coronat hoīem. Uñ apl's. Reposita est michi corona iusticie. Sexto remunerat. Uñ ps. Retribuet michi dñs ꝫm iusticiam meam.

¶ Ad quartū rñdet q acceptio personarum in iudicio est petm: vt satis ptz ex iam dictis. Et fit acceptio personarum qñ iudex melius iudicat amicis/cognotis/dñis/diuitibus vel potentibus: q inimicis/alienis/seruis/pauperibus/ et impotentibus.

¶ Ad quintū rñdet distinguēdo de iudicibus: qr quidā sūt iudices ordinarij: et isti nō dñt accipere minus et specialiter nō debent petere: qr ex officio tenētur iudicare Alij sunt iudices delegati: et isti possunt petere expensas moderatas: sed nō vltra. vt patet extra de vita et honestate clericorum. Hec Raymundus.

¶ Ad sextū rñdetur. q in proposito p febres vulnus et tumorē intelligunt tria principalia pctā mortalia. Nam p febres intelligitur luxuria/per vulnus intelligit auaritia que est sicut profundū vulnus: cuius terminus nō pōt inueniri: sic nec auarus satiari potest: nā licet in sene oīa vitia senescāt: sola tñ auaritia in eo iuuenescit/per tumorē intelligit superbia: qr sicut tumor est quedā eleuatio cutis vel alterius rei tumescens: sic etiā est superbia: nā supbus inter oēs alios vult se exaltare.

ex opposito iniūgas. pptea sue opposita peccatis.

Opponas igitur anime contraria morbis

bona donet auarus .i. homo immundus.

Propria det cupidus se castret luxuriosus

o hō qui inuides inuidiā remoue homo superbiam

Inuide liuorem depone superbe tumorem

moderatus esus crapulam tua refrenet iracundiam

Sobrietas scz gulam/patientia comprimit iram

deponat qui lesus est odium fastidia tristis

Amoueat lesus rancorem/tedia mestus

sumptio vnde soluat excellentiam potationis

Potus aque redimat excessus ebrietatis

tue voluptates puniat castigatio carnis.

Carnis delitias castiget virga flagellans

digne pniam agat subtractum rapor restituat.

Ut bene peniteat ablatum predo reportet

¶ In ista parte autor specialiter ondit: quō circa quodlibet petm̄ cfessor dabit speciale remedium dicens. q tu debes dare medicinas que sunt contrarie morbis. id est peccatis: nam cupidus. id est auarus debet dare propria bona/luxuriosus dz se castigare inuidus debet dimittere inuidiam/superbus superbiam. Sobrietas comedendi debet corripere gulam/patientia iram/lesus debet dimittere rancorem/ et mestus tedia/ebrietas debet castigari per potum aque: et contra delitias carnis debet fieri flagellatio/ et raptor debet restituere ablata.

Circa textū dubitatur

Primo. Utrum peccata possunt curari per contraria.
Scdo. Quō vitia possunt mutari in virtutes cōtrarias.
Tertio. Que sunt consideranda in satisfactione
Quarto. Que sunt requisita ad sufficientem satisfactionem.
Quinto. An predo debeat ablata restituere.
Sexto. De intellectu littere.

¶ Ad primū rñdet q sic. vnū contrariū natū est expellere reliquū: vt caliditas expellit frigiditatē. etiā dt P. h. in predicamentis. q virtus contrariatur vitio.

¶ Ad scm rñdetur scm phm. ij. ethicorum. vbi dt q virtus moralis consistit in medio. Vñ virtus ibidē describit sic. Uirtus est habitus electiuus in medio csistens: qr virtus consistit in medio scz duorum vitiorum extremorum: quorum vnū est supra et aliud infra vt liberalitas mediat inter duo vitia extrema quorum vnū est supra. s. excessiue dare et dicit prodigalitas. Aliud est infra. scz modicū vel nichil dare: et dr parcitas. Uult ergo textus. q cupidus vt pdigus large sua bona distribuat luxuriosus totaliter sicut castratus viuat: non tamen debet se priuare membris.

¶ Ad terciū r̄ndet. q̄ tria sunt consideranda in satisfactione/ in quibus satisfactio debꝫ correspōdere culpe. Primū est numerus: nam pro subtractione duoꝝ denariorum non sufficit satisfactio vnius. Scd̄m est pondus. Terciū est mensura. Unde Augu. Tanto tempore quis debet esse in pena quanto fuit in peccato.
¶ Ad quartū r̄ndet q̄ ad sufficientē satisfactionē req̄runt aliqua ex pte dei: aliqua ex pte pctōris: et aliq̄ ex pte eccl̄ie. Ex parte dei requirunt duo. Primū est mīa qua de⁹ culpā indulget. Secundū est iusticia. Ex parte pctōrꝫ etiā req̄runt duo. Primū est dolor de peccatis ꝑpetratis et omissis bonis. Scd̄m est amor dei et suoꝝ preceptoꝝ. Ex parte ecclesie duo requirunt. Primū est meritū christi et sanctoꝝ. Secūdum est indulgentia que datur per papam/ episcopos vel eorum vicarios.
¶ Ad quintū r̄ndet. q̄ predo et q̄libꝫ habēs bona iniusta: tenet illa restituere illis ex quib⁹ sūt extorta/ vel heredib⁹ eoꝝ. Et si nesciant illi dn̄t dari pauperib⁹ vel vsui eccl̄ie in tali ciuitate vel illa in qua illa bona sūt male acq̄sita: et nō solū principales id est q̄ principaliter iniusta bona acq̄sierunt tenent restituere: sed etiā illi qui auxilium vel fauorē adhibuerūt. Unde nouē modis aliquis est in culpa mali: qd̄ tamen principaliter non fecit illud malū. et dicunt nouē pctā. vñ⁹. Jussio/ consiliū/ consensus/ palpo/ recursus. Participans mutuo/ non obstans/ non manifestans. Et declaratio istius habetur in littera. Ut tibi sit vita.
¶ Ad sextū r̄ndet. q̄ cum dr̄ in textu. castret se luxuriosus: nō vult dicere q̄ luxuriosus debeat se priuari membris suis: quia hoc esset magnum pctm̄/ sed intendit dicere q̄ talis luxuriosus debet caste viuere ac si esset castratus. Item per liuorē intelligit autor inuidiā inueteratam vel aīm seu ꝓpositū vindicandi lesionem illatam. Item per mestum intelligit autor turbatū vel dolentē. vel ſm alios hoīem accidiosum: et hoc est satis consonū littere. Item per predonē intelligit quilibꝫ habēs bona aliena iniuste: vt predo/ fur/ latro/ vsurarius/ simoniacus.

nudos esuriētes. sitiētes. hospitor vagos infirmos captiuos.
Uestio/ cibo/ poto/ tectum/ do/ visito soluo
cōmodū facio dolentibus errantes paupibus .i. debitorib⁹.
Commodo compatior conuerto dono remitto
primos vt desistant a pctis. do consilium .i. quodlibet munus.
Arguo supplico consulo do quodcūq̄ꝫ talentum
genicalor de nocte macero corpus. in bonis castigo corpus.
Flecto genu vigilo ieiuno laboro flagello
vestimenta nudis incedo pedib⁹ cōtritionē habeo ꝓ indulgentijs
Uestis nuda pedes nudor tero cor peregrinor
pniam ago orōnes ꝓ pctis ꝓ venia .i. punitur.
Peniteo lego ploror precor/ caro sic maceratur

¶ In ista parte ostendit que sunt opera misericordie: et patet sententia in littera et in expositione vltimi dubij.

Circa textum dubitatur
- Primo. quotuplex sunt opera misericordie.
- Scd̄o. q̄ sunt opa mīe: et ad q̄ reducunt oīa ista in textu posita.
- Tertio. quare dicuntur opera misericordie.
- Quarto. an paupes etiā pn̄t aut sciunt facere opa mīe.
- Quinto. que sit diuersitas inter ieiunantes.
- Sexto. dubitatur de intellectu littere.

¶ Ad primū dubiū r̄ndetur. q̄ duplicia sunt opera mīe. nam quedam sunt corporalia. que scilicet fiunt per subuentionem extrinsecam. Alia sunt spiritualia. que scilicet fiunt per merita bona que merita postea dicentur.
¶ Ad scd̄m r̄ndet. q̄ opera mīe corpalia reducunt ad septē. Primū est visitatio infirmoꝝ. Scd̄m est cibatio esurientiū. Terciū est potatio sitiētiū. Quartū est redemptio captiuoꝝ. Quintū est vestitio nudoꝝ. Sextū est collectio paupeꝝ peregrinoꝝ. Septimū est sepultura mortuoꝝ. vñ⁹. Uisito/ poto/ cibo/ redimo/ tego colligo/ cōdo

Et opera mie spiritualia etiã reducunt̃ ad septẽ. Primũ est delinquenti ignoscere. Scdm est peccantẽ corrigere. Terciũ est ignorantẽ instruere. Quartũ est dubitanti consulere. Quintũ est mestũ consolari. Sextũ est ꝓ salute ꝓximi orare. Septimũ est iniuriã sustinere. Unꝰ. Corripit ignoscit solatur cõsulit orat. Sustinet infirmat/ qui pius est animo. Uel sic. Corripe suade doce dimitte solare fer ora.

¶ Ad tercium rñdetur. ꝙ duplici de causa dicuntur opera mie. Prima est quia procedunt ex misericordia et pietate hominis: et fiunt simpliciter et pure intuitu pietatis et amore dei. Secunda est. quia misericordiam dei impetrant et deum ad misericordiam ꝓuocant. Unde in euangelio. Esuriui et dedistis michi manducare. et sequitur ad propositum. venite ergo benedicti patris mei. ⁊c.

¶ Ad quartũ rñdetur. ꝙ pauperes ita bene possunt impetrare miam dei sicut diuites/ non tñ pauꝑ tenet̃ neq; eñ valet aliquos vestire et nutrire et hmõi opera bona facere ad hec autẽ ideo non tenetur quia deficit in medio. s. in bonis temporalibus. nec deus quicq; requirere vult vltra posse. Unde licet pauper non potest vestire nudos et nutrire esurientes satis tamen est vt habeat voluntatẽ quam libenter impleret opere si non deficeret in bonis. et ideo ita bene exercet opera misericordie sicut ille qui opere implet/ quia deus est inspector cordis.

¶ Ad quintũ rñdet̃. ꝙ diuersi hoies ꝓpter diuersas causas ieiunant. Unde quidã ieiunant ꝓpter sanitatẽ vt medici. quidã ꝓpter laudem: vt hypocrite. quidã ꝓpter parcitatẽ: vt auari. et quidã amore dei: vt boni hoies. Unꝰ. Jeiunat fictus (.i. hypocrita) bonus vt videatur. Jeiunat parcus ne sua res diminuat̃. Jeiunat medicus ne morbus ei dominetur. Jeiunat iustus vt iusticias mereatur.

¶ Ad sextũ rñdet̃. ꝙ primũ opus mie est vestire nudos. Unde cum videris nudum operi eum. Item in euãgelio. Nudus eram et cooperuistis me. Secundũ opus misericordie ẜm ordinẽ textus pñtis est potare sitientes. Tercium est cibare esuriẽtes Unde ꝓpheta. Si esurierit inimicus tuus ciba illuz. Quartũ est dare tectum. id est hospitare pauperes vel peregrinos. Uñ Egenos vagosq; induc in domum tuam. Quintũ est visitare infirmos ad consolandũ eos: et inducendum ad deuotionẽ. Uñ in euangelio. Infirmus eram ⁊ visitastis me. Septimum est. commodatorem esse id est indigentibus dare. Uñ psal. Justus tota die miseret̃ ⁊ commodat. Octauum est habere compassionẽ. Uñ iob. Flebã suꝑ eũ qui afflictꝰ erat ⁊ impatiebar paupi. Nonũ est conuertere pctõrem ab errore. Uñ iacobꝰ. Qui ꝯuertit peccatorẽ ab errore vite sue saluabit aiam suã deus a morte. Decimũ est donare elesimonam in sinu pauperis: et ipse orabit pro vobis ad dñm. Nã sicut aqua extinguit ignem sic elemosina extinguit peccata. Undecimum est remittere malefactoribus nostris. Unde euãgelista. Dimitte et dimittemini. Duodecimum est arguere vel corripere delinquentes. Uñ Sapiens in parabolis. Qui arguunt prauos laudabuntur: ⁊ super eos veniet beuedictio. Decimũtertiũ est ꝯsulere. i. dare bonũ ꝯsilium proximo. Decimũquartũ est supplicare lesis vt dimittant offensionem. Decimũquintũ est dare quodcũq; talentum. Uñ si deficiat res da dulcia ṽba. Vꝰ. Si tibi res deficit da ṽba benigna petenti. Decimũsextũ est flectere genua causa deuotionis vel humilitatis Decimũseptimũ est vigilare in bonis operibus. scz orationibus ⁊ studijs. Uñ psal. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Decimũoctauũ est ieiunare. ⁊ hoc solũ amore dei: vt patuit in quinto dubio. Decimũnonũ est laborare in bonis operibus. Unde psal. Laboraui in gemitu. ⁊c̃. labores manuũ tuaꝝ. ⁊c̃. Uicesimum est flagellare corpus. Uñ psal. Qm̃ ego in flagella paratus sum ⁊ dolor meus. ⁊c̃. Uicesimũprimum est vestiri veste dura. Uñ iohannes baptista habuit vestẽ de pilis camelorum Job vero saccũ ⁊ cilicium. Uicesimum secundũ est ire nudis pedibus. Uñ dñs dixit moysi. Tolle calciamẽta de pedibꝰ tuis: terra eñi in qua stas sctã est. Uicesimũtercium est ꝯtritionẽ cordis habere: ⁊ hoc ꝑ pctis. Uñ psal. Sacrificiũ deo spiritus cõtribulatꝰ cor ꝯtritũ ⁊ humiliatũ deꝰ nõ despicies. Uicesimũquartũ est peregrinari vel ire ꝑ indulgentijs q̃ ꝓcedit ex mia dei. Uicesimũqntũ est penitere. i. pniam facere. Uñ Johannes baptista. Agite pniam appropinquabit enim regnum dei. Uicesimumsextũ est legere orationes ⁊ seruire deo. Uñ Aplus. Seruire deo regnare est Uicesimũseptimũ est plorare. Uñ. Bti q̃ lugẽt: qm̃ ipsi cõsolabunt̃. s. amore dei. Itẽ iob. Melius est ire ad domũ luctꝰ q̃ ad domũ ꝯuiuij. Uicesimũoctauũ est precari. i. orare pro alijs: ⁊ specialiter pro inimicis. Uñ Christus pendens in cruce sic orauit. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. Et sic patet intellectus littere.

sacerdotis illa p pctis considerabis
His quoqz confessis que sunt iungenda notabis
manifesta pnia sit manifesta culpa
Publica sit pena fuerit si publica noxa
occulta sit p q̃uis noxa occulta sit pnia
Si lateat licet enormis/lateat quoqz pena
si pctm̃ facit pniam agat.secrete
Hoc est si peccat occulte/peniteat clam
quelibet pctã sacerdos .i.sapientius
Singula confessor prudentius vt meditetur
intentio cõfitentis .i.peccati confitens considerentur
Affectus causa/vitium persona notẽtur
p pniam veniendi sequentia
Ad domum festinandi sunt hec tibi cause
purgatorium scz tua infirmitas verecundia
Ignis purificans/mors/egritudo/ruborqz
peccati magnitudo mos .i.peccati.
Et culpe grauitas/et consuetudo ruine
de peccatis.
Hic modus est confitendi atqz satisfaciendi.

¶ Finaliter in hac parte ostendit autor in gñali quõ imponi debet pnia: dicens. q postq̃ facta est cõfessio de omnib9 peccatis pdictis: tunc confessor notare debet penitentiã quã velit infligere. Nam si peccatũ fuerit publicũ/pnia erit publica. et si sit secretũ: secreta debet esse pnia. et vt cõfessor possit omnia bene et prudẽter meditari debet notare affectum/causas/vitium/et psonam cõfitentis. Dicit vltra q ista que sequunt faciũt aliquem festinare ad dominũ. scilicet ignis purgatorij/egritudo/rubor/grauitas culpe/et consuetudo peccandi.

Circa textum dubitatur
Primo. quare p pctõ secreto nõ debet imponi publica pnia.
Scdo. quare affect9/cã/vitiũ/ et psona cõfitentis notari debent.
Tertio. quomodo intelligenda sit littera ad dominum.
Quarto. quare et propter quid sit purgatorium.
Quinto. vtrum pena purgatorij sit grauissima.
Sexto. vtrũ ignis purgatorij agat in aiam. et an aia p ipm purget

¶ Ad primũ dubiũ rñdet q si peccatum sit secretum non debet imponi publica penitentia: quia sancta ecclesia nunq̃ scandalisat aliquem nisi scandalisatus fuerit: et pro publico peccato publica debet imponi penitentia.

¶ Ad scdm rñdet. q primo debet attendi affectio.i.cõtritio cõfitentis. dolor de peccatis/amor dei et preceptorũ eius/intentio abstinendi de cetero: fides catholica: et hmõi quia fm exigentiã istorum maior vel minor debet imponi penitẽtia. Scdo debet notari causa peccati. scz an sit factum ex ignorãtia vel impotentia/ vel ex pura volũtate aut consilio vel hmõi. Tertio debz attendi vitiũ.s. an sit veniale vel mortale cum eorum circũstantijs. Quarto debet attendi persona sciz. vtrum sit secularis vel religiosus/ aut in ordinibus vel non/ aut vir vel mulier: vtrum liber vel seruilis/ aut diues vel pauper/ an senex vel iuuenis/ an sapiens vel stultus. etc. quia secundum varietatem istorum penitentia debet variari secundum iudicium discreti confessoris.

¶ Ad tertiũ rñdet. q illa lra ad dñm festinandi. potest dupliciter intelligi. Primo modo sic. q illa que ponunt in lra sunt cause festinandi ad dñm/ faciendi pniam/ et disponendi se ad christum. Alio modo intelligit sic littera. q ille cause festinãdi ad dominũ. i. post mortem citius veniendi ad dominum.

13

¶ Ad quartū rñdet ꝙ multis de causis ordinatū est purgatoriū. Pria causa est: qr hoīes valde boni habebūt celū/ hoīes valde mali habebūt infernū: et ꝑ ɔñs hoīes mali malicia veniali habebūt locū ad delēdū pctā: et ille erit purgatoriū. Scda causa est: qr sicut sūma bonitas xp̄i nō patit aliqđ bonū irremuneratū. Sic sūma iusticia eiꝰ nō patit aliqđ impunitū. Tertia causa est: qr claritatē diuine lucis soli oculi mūdi cordis cernere pñt. Quarta causa est: qr per culpā diuinitas offensa est: ergo requirit satisfactio ꝛ diuina imago in nobis deformata est: ideo reqrit expurgatio. Quinta cā est qr ɔtraria ɔtrarijs curāt: ꝙ delectatio pcti deleri dꝫ pena purgatorij

¶ Ad quintū rñdet ꝫm magistrū sniaꝝ lib. iiij. dicentē sic. Hic aūt ignis purgatorij et si eternꝰ nō sit miro tñ mō grauius est: et excellit oēm penā quā vnꝙ aliqs passꝰ est in hac vita. nunꝙ enim in carne inuenta est tanta pena. nam licet martyres passi sint innumerabilia tormenta/ excellit tamen ignis purgatorij omnia ista.

¶ Ad sextū rñdet. ꝙ ignis puegatorij pōt dupl'r cōsiderari. Uno mō vt instrumētū nature: ꝛ sic nō agit in aiam sed solū in corpus. Alio modo vt instrumētū diuine iusticie: ꝛ sic agit in aiam imp̄mēdo illi pniam. Si tūc querit. vtrū ille ignis equal'r agat in aias sic ꝙ nō magis in vnā ꝙ̄ in aliā. Rñdet ꝙ nō. sed ex diuina ordinatione ignis ille magis vel minꝰ cruciat aiam ꝫm ꝙ aia plꝰ vl' minꝰ de pctis venialibꝰ secū portat. Mundemꝰ ꝙ nos vera cōtritione/ cōfessione/ et opis satisfactiōe: vt festinare possimꝰ ad gloriā dei. Quā nobis cōcedat qui est bñdictꝰ in scl'a scloꝝ. Amen.

¶ Duodecim articuli fidei.

¶ Primꝰ articulus. Petrꝰ. Credo in deū p̄rem oīpotentē creatorē celi et terre. Uñ Esaias. Patrē inuocabitis q terrā fecit ꝛ celos cōdidit. ¶ Secūdus articulus. Andreas. Et in iesū xp̄m filiū eiꝰ vnicū dñm nr̄m. vñ Dauid. Dñs dixit ad me filiꝰ meꝰ es tu. ¶ Tertiꝰ articulꝰ. Jacobus maior. Qui cōceptꝰ est de spū sctō/ natꝰ ex maria ꝟgine. Uñ Esaias. Ecce virgo ɔcipiet et pariet filiū. ¶ Quartꝰ articulus. Johānes euāge. Passus sub pōcio pylato crucifixꝰ mortuꝰ ꝛ sepultꝰ. Uñ zacharias. Aspiciēt oēs eū quē crucifixerūt. ¶ Quintꝰ arti. Thomas. Descēdit ad iferna tcia die resurrexit a mortuis. vñ Ozeas. O mors ero mors tua morsus tuꝰ ero iferne. ¶ Sextus arti. Jacobꝰ minor. Ascēdit ad celos sedet ad dexterā dei p̄ris oīpotētis. vñ Amos Qui edificauit ascēsionē suā i celo. ¶ Septimꝰ arti. Philippus. Inde vētur' est iudicare viuos ꝛ mortuos. vñ Sophonias. Ascēdā ad vos i iudicio. ¶ Octauꝰ articulꝰ Bartholomeꝰ. Credo i spm̄ sctm̄. vñ Joel. Effūdā de spū meo sup oēm carnē. ¶ Nonus arti. Matheꝰ. Sctām eccl'iaꝫ catholicā sctōꝝ ɔmunionē. Un zacharias. Inuocabūt oēs nomē dñi ꝛ seruiēt ei. ¶ Decimꝰ ar. Symō. Remissionē pctōꝝ. Uñ Malachias. Depone deꝰ oēs iniqtates nr̄as: ꝛ p̄jciet oia pctā nr̄a. ¶ Undecimꝰ ar. Judas thadeꝰ. Carnis resurrectionē. Uñ Daniel ꝓpheta. Educā vos de sepulchris vestris. ¶ Duodecimus articulꝰ. Mathias. Et vitā eternā Amē. Unde Ezechiel. Euigilabunt omnes alij ad vitam/ alij a d mortem.

¶ Septem peccata mortalia.

Ut tibi sit vita que sunt mortalia vita
Monstrat saligia que sunt mortalia septem

luxuria auaricia superbia accidia inuidia
Luxus aua super ac inuidus ira gula

S superbia
A auaricia
L luxuria
Saligia I ira
G gula
I inuidia
A accidia

¶ Quinqꝫ sensus.

Uisus et auditus cum tactu gustus odorqꝫ
scilicet visu auditu. ꝛc. omnis peccata
Sensibus his quinqꝫ haurit homo scelera

¶ Decem precepta domini: moysi scripta

In tabulis binis lex est depicta petrinis
¶ Unum crede deum Ne iures vana per ipsum
Sabbata sanctifices Habeas in honore parentes
Non sis occisor Fur Mechus testis iniquus
Alterius nuptam Nec rem cupias alienam
Hec quicunque velis saluari accipe iussa

¶ Nota q decē p̄cepta sūt data ꝯtra decē plagas egyptiacas. decē p̄cepta patēt in his metris. Unū crede deū ꝛc. Et decē plage egyptiace patēt in his v̄sib⁹ sequētib⁹.

quia in deum non crediderūt — quia nomen dei blasphemauerunt.
¶ Prima rubens vnda — Ranarum plaga secunda
quia dei sabbata contēpserunt — quia parentibus non obedierunt
Inde culex tristis — Post musca nociuior istis
quia sanctos dei occiderunt — quia furtis intenderunt
Quinta pecus strauit — Vesicam sexta creauit
quia fornicationi vacauerunt — quia iniqua testimonia protulerunt
Inde subit grando — Hinc brutus dente nefando
q: adulterium cōmiserunt — quia auaricie studuerunt.
Nona tegit solem — Prima necat vltima prolem

¶ Septem sacramenta.

p̄sbyteriū matrimoniū baptism⁹ q̄ fit in frōte p epm sacr̄m altaris.
Ordo coniugium fons confirmatio panis
q̄ fit infirmis ad mortem que fit sacerdoti pro venia
Unctio postrema confessio sunt sacramenta

¶ Septem dona sancti spiritus

sapiētia. intellect⁹. cōsiliū. fortitudo. timor. pietas sciētia.
Sap intel con for ti pi sci. collige dona

¶ Septem opera misericordie corporalia

visitare infirmos. potare sitientes cibare esurientes. redimere captiuos.
Visito poto cibo redimo
tergere nudos. colligere peregrinos. sepelire mortuos.
tego colligo condo

¶ Septem opera misericordie spiritualia

corrigere peccantē. cōsulere dubitāti. docere ignorātē. delinquēti ignoscere.
Corripe suade doce dimitte
cōsolari mestū. ferre iniuriosos. orare p salute p̄ximi.
solare fer ora

Quattuor virtutes cardinales.
Iusticia qua redditur vnicuique quod suum est.
Prudentia qua cognoscitur qd agendū vel faciendū sit.
Temperātia qua coercet appetit⁹ ab his q̄ turpiter appetunt
Fortitudo q̄ anim⁹ in aduersis nō frāgit ꝛ in p̄speris nō extollit

Tres virtutes theologicales
- Fides sine quo nemo saluari potest.
- Spes que p desideriū et suspiriū introducit ad quietis gaudium.
- Charitas qua diligimus deū sup oīa et p̄ximos sicut nosipsos.

¶ Item octo beatitudines.

Paupertas/spiritus/mitis/lugens/miseransq̄
Justiciam petere/coꝛ mundum/persequiturq̄
His octo fiet sepe beatus homo

Beati pauperes spiritu: qm̄ ipsorum est regnum celorum.
Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram
Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.
Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam: qm̄ ipsi saturabuntur.
Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiam consequentur.
Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt
Beati pacifici: quoniam filij dei vocabuntur.
Beati q̄ psecutionē patiunt̄ ꝓpter iusticiā: qm̄ ipsoꝝ est regnum celorum.

¶ Item Sex precepta in spm̄ sanctum.

impugnatio veritatis agnite presumptio de dei mia desperatio de peccatis
Impugnans verum: pꝛesumens: spemq̄ relinquens
obstinatus inuidentia fraterne charitatis
Hinc induratus: odiens quoq̄ fratris amoꝛem
contemptus penitentie.
Emendam spernens: impugnant pneuma beatum

¶ Quatuoꝛ peccata clamantia ante deū pro vindicta

frequenter clamat .i. homicidiū .i. pctm̄ contra naturam.
Clamitat in celis vox sanguinis et zodomoꝛum
pauperꝝ a potentibus oppꝛessoꝝ qn̄ non soluitur preciū laboris
Vox oppꝛessoꝛum: merces detenta laboꝛum.

¶ Nouem peccata aliena.

iubere alijs vt mala faciant	dare cōsiliū alteri vt damnum inferat	dare cōsensū alteri ad malefaciendū	laudare raptorem vel aliū pctōrē	hospitare fures et laudare eos.
Jussio	**consilium**	**consensus**	**palpo**	**recursus**

habere partem de bonis ablatis	dolose furtum vel rapinā facere	non resistere qn̄ sine periculo facere posset.
Participans	**mutuo**	**non obstans**

non reuelare et manifestare rem ablatam quando et vbi licite posset.
non manifestans

¶ Finis opusculi de modo penitendi et confitendi. Impꝛessi London̄. per wynandū de Woꝛde in vico anglice nūcupato (the fletestrete) ad signum solis commoꝛantem.

14